

P. 11. 132

CERNAUȚI

IANUARIE—FEBRUARIE 1940

An. XV

FĂT-FRUMOS

Nr. 1

ARTĂ
LITERATURĂ

Director: LECA MORARIU

Secretar de redacție:

OCTAVIA LUPU-MORARIU

ȘTIINȚĂ
VIAȚĂ SOCIALĂ

Ep. Bucevski

IDILĂ

LITERATURĂ — ARTĂ — ȘTIINȚĂ — VIAȚĂ — SOCIALĂ

3.159

14389

Nu se împru-
mută acasă.

CERNĂUȚI

IANUARIE—FEBRUARIE 1940

An. XV

FĂT-FRUMOS

Nr. 1

ARTĂ
LITERATURĂ

Director: LECA MORARIU
Secretar de redacție:
OCTAVIA LUPU-MORARIU

ȘTIINȚĂ
VIAȚĂ SOCIALĂ

Pe urma celor ce s'au dus...

...și a căror aducere-aminte ni-i cu atât mai duiosă... Întâi două fețe ale Bisericii bucovinene: Preoți, înalți — și totuși, adevărați și deplin Preoți!...

Ipolit Vorobchevici Rădăușeanul, — Episcop, fiindcă, de bună voie și mai ales de bună credință (vai, biata bună-credință!), a ocolit¹⁾ purtarea vajnicei cărje arhipăstorești... Aromindu-și sufletul în plăpânda mireasmă a umilinței creștine dintre zidurile Dragomirnei, cei cu freamăt de brădet și cu foșnet de cuvioasă carte sfântă, s'a poemnit cronicar ctitoriei printre ctitorii, dăruită nouă de fericitul întru Domnul Anastasie Crimca. Cartea Părintelui Ipolit, *Sfânta mănăstire Dragomirna*, apărută la Suceava 1908, s'a învrednicit la 1925 (Cernăuți) de-a 2-a ediție. Și pristävit²⁾ s'au Ipolit Rădăușeanul la 1939, August 5, trecând dincolo de cei 90 de ani ai unei vieți de înalt-pilduitoare, schimnicească cuviință.

Ortisie Popescu „Arboreșeanul”, apoi! Steag dintr'un război ale cărui sfinte rane rămân deapururi deschise, sângerând veșnice flori de românească și bărbătească cerbicie. Cât de umbrît a rămas totuși de cei ușor-ridicați deasupra tuturor steagurilor! Ba cât de amărită putea să-i fie încheierea, — după tot ce dânsul a făptuit întru faima minunilor Sucevițene²⁾, dacă virtutea creștină a Omului de adânc-înăscută omenie, nu l-ar fi ținut pururi-senin, chiar și împotriva vicleniei de vulpe roșcată cu ughii de foc... Și s'a izbăvit și de băgarea în seamă a fie-iertatelor partide „politice” ca și de duhovniceasca dragoste care l-a mistuit și din preajma Raclei Sfântului Ioan

¹⁾ Nebănuind că întru îndrumarea turmei cuvântătoare, ajunge uneori (d. p. la 1940, pentr'un uclor de smântână...) chiar numai ghigoseala pumnului episcopesc...

²⁾ Vezi „Făt-frumos” XIII 1938, 178—180.

BIBLIOTECA
JUDEȚEANĂ
NEAMȚ
Fond „G.T.E.”

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAȘUL FIATRA NEAMȚ

3159

Novi, — stîngându-se lin-senin în însořita, dar furtunataca zi de toamnă și de asfințit polonez a lui 20 Septemvrie 1939.

Doi mireni apoi, un artist și-un distins specialist în știință.

Deci : Mănunchiul de știri „cari să aștearnă cunună veșnică“ pe mormîntul lui *Grigore Pantasi* († 9 Iunie 1939), „crainic al frumosului“, ni l-a dat (așa cum îl ceream în „Făt-frumos“ 1939, 111) Victor Morariu în *Calendarul „Glasul Bucovinei“* 1940, 79—82. Știri cari, bogate cum se găsesc, urmează să fie înmulțite ; din activarea muzicală a lui Gr. Pantazi cunoaștem d. p. caietul *Musique Roumaine par Dr. Grégoire de Pantasi*, dedicată contesei Anastasie Kliman-segg née de Lebedeff : În copertă ciobănașul valah cu turma de miorițe ; cuprinsul — două Hore românești. Alții vor avea de întregit altele în prea-rodnicul răboj de făptuire artistică a lui Gr. Pantasi.

Și iarăși, crunt-neglijatul *Dr. Emilian Săhleanu* († 17 Oct. 1939). O seamă nici nu știu că bunul „Emil Sahlean“ nu mai e printre noi ! Atît de taciturnă a știut să ne fie presa !... Firește... — n'a fost nici măcar „Primar“... Îndoit îndemn să insistăm !

Născut la 12 Mai 1886 în satul marelui Luca Arbore — care deci *Arbore* se cheamă aievea ¹⁾, din Matei Sahlean, director școlar și mama Iosefa. Școala primară — la Arbore, liceul, la Suceava (baca-laureat 1907) și Universitatea — Cernăuți (licența în științele naturale și fizico-chimice, plus matematica la 1912). Profesor la Școala Normală de învățători, Cernăuți. Apoi profesor la Suceava, din 1914 prof. „definitiv“ la Rădăuți, apoi detașat la Gurahumorului, Câmpulung. Din Dec. 1928, inspector-șef al regiunii XIV Cernăuți. Deține apoi catedra dela liceul „Marele Voevod Mihai“ București și, în cele din urmă, la Gimnaziul „Cuza Vodă“ și „Marele Voevod Mihai“ Cernăuți. La 1932 își ia, la Universitatea Cernăuți, doctoratul în științele naturale.

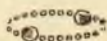
A publicat : 1. *Spermatogenese und Spermien bei Cirripeden* (Teză de doctorat) 1932 ; 2. *Mamiferele stinse din Bucovina* 1932 ; 3. *Fossile Spalaxreste aus der Bukowina (Spalax fossilis)* 1932 ; 4. *Colțul cu fosile din Muzeul istoric din Suceava*, 1932 ; 5. *Un corn de Bos primigenius găsit la Suceveni* 1933 ; 6. *Resturi de zimbriu din Bucovina, Contribuție la cunoașterea legăturii filogenetice între Bison priscus și Bison bonasus* 1933 ; 7. *Prezența la Elephas*

¹⁾ Nu *Arbora* (nemțește !) cum îi schimosesc numele d-l Al Bădăuță în *Priveliști românești* (1932, 175) sau recenta *Enciclopedie Română* !

(*Loxodon*) *antiquus* pe teritoriul Bucovinei 1933 ; 8. *Fossile Säugetierreste aus dem älteren Solutrëen von Cormanî (Bessarabien)* 1934 ; 9. *Despre unele resturi fosile din județul Vâlcea* (în colaborare cu Eftimie Metaxa) 1935 ; 10. *Frunze de fag din sarmaticul Bucovinei* 1936. — Ca inspector școlar a alcătuit și *Anuarul învățământului primar din regiunea XIV, pe anul 1929*.

Terminate și încă nepublicate au rămas : 1. *Paleontologia modernă și metodele ei de lucru* ; 2. *Über einen diluvialen Rhinocerosschädel aus der Bukowina* ; 3. *Despre renul fosil din România* (Comunicare prezentată în Congresul A. R. și P. I. S. ¹⁾, Mai 1934) ; 4. *Raport preliminar asupra săpăturilor făcute în neoliticul din Ilișești, Bucovina* (Comunicare prezentată celui de-al III-lea Congres de arheologie și numismatică, în 29 Sept. 1935, la Cernăuți) ; 5. *Din preistoria Bucovinei* (Conferință ținută în 30 Iulie 1935 la Universitatea liberă din Câmpulung). — Șasesprezece opere alcătuite și'n bună parte publicate, în toiuul celui mai aprig frământ cu zbu-ciumul școalei secundare și cu firavele posibilități materiale ale unui biet dascăl !... Dar și cea mai trainică eternă cunună cu care, în pofida tuturor uitătorilor și izbutiților și chiar și a plăpânderelor tale resurse fizice, ți-ai încununat eroica mucenicie științifică, neuitat generos tovarăș de copilăndrie !...

Leca Morariu

Popular

<i>Cătu=i dealul de înalt</i>	<i>Că s'o pus amar și dor,</i>
<i>Tot omătu' s'a luat ;</i>	<i>Nu se ia pân'ce nu mor</i>
<i>Numai la inima mea</i>	<i>Și s'o pus amar și jele</i>
<i>Ce s'o pus, nu se mai ia !</i>	<i>Ca să mă petrec²⁾ cu ele...</i>

Dela Ileana Bujenită, din Ostrița lângă Cernăuți

Auzit de Octavia Lupu-Morariu

¹⁾ Asociația română pentru înaintarea științelor.

²⁾ Să mă petrec de viață, să mă sfârșesc, să mor.

„Gură-cască prin Suceava“

Așa își zice profesorul Ioachim Botez, cunoscutul cronicar al „Curentului“, în volumul al doilea, apărut chiar acum, din *Însemnările unui belfer*. Temperament eminemamente satiric dar și scato=logic, — oricât nu-i lipsește nota poetică și duioasă — domnul Botez, făcând parte acum vreo trei ani dintr'o comisiune de bacalaureat la Suceava, dăduse încă în vol. I al *Însemnărilor* niște note satirice asupra unor colegi din acea comisiune, iar acum îl vedem trecând, evident indispus, înăcrit prin această Suceavă, din care, iată ce=a înțeles să înregistreze: plictiseala ce i=a produs-o, la Cetate, cutare domn, cu calțete albe, „care, cocoțat pe un bolovan, a cetif cu glas tare dintr'o cărțulie, de câteori și de către cine au fost hătute zidurile acestea străvechi și necăjite“; muștile și murdăria din cutare birt; păragina și primitivismul dela baia de aburi a comunității israelite „singura scăldătoare a locului“.

Și se întreabă „gură-cască“: „cum de=a lăsat stăpânirea civilizată a Austriecilor în așa paragină și murdărie târgul ăsta fără caldarâm, fără canal și fără altă apă în ziduri decât cea a igrasiei?...“ Afle D=sa că Suceava are, chiar de pe vremea Austriecilor și canal și apă potabilă în ziduri; și, fiindcă „petrecere mai de seamă a ochiului rămâne tot piața“, te întrebi cum de n'a văzut admirabila pardoseală a pieței acesteia, cum n'o prea au nici alte orașe mai mari? În schimb, ochiul i s'a oprit asupra țărănimii „pestrițe“, a meșteșugarilor „smoliți“, a tipurilor de cerșitori și de „golani cu privirile lacome spre chinul oamenilor“; de cucoane mofturoase „care vin la târguit cu mânuși și focuri înalte, purtând în loc de panere o servietă de piele obosită“.

Da: asta=i Suceava? se întreabă autorul — și ne întrebăm și noi „Nu, nu=i chiar asta“ răspunde tot d=sa. „Suceava este mistica vremurilor trecute cu zidurile cetății, cu bisericile, cu moaștele Sfântului din racla de argint, unde un călugăr lecuiește toate boalele pământului“...

Dacă d=I Botez era mai puțin „belfer“ și mai mult decât gură=

¹⁾ Bibliotecă, nu bugetovoră, ci existentă numai din generoasă abnegație bucovineană!

casă, mai vedea și o altă Suceavă: realizările edilitare și bustul lui Ciprian Porumbescu și al lui S. Fl. Marian, mai afla de Reuniunea

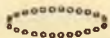

Din activitatea Soc. „C. Porumbescu” :

Molière, Doctorul fără voie

muzicală-dramatică a lui Șt. Pavelescu, de „Biblioteca Centrală” a lui Cornel Soroccean, de atâtea și atâtea străduințe culturale și economice, încât nu-și încheia însemnările, de o superficialitate atât de lamentabilă și de revoltătoare, cu *minciuna*: „Suceava doar me acum în sar-cofagul nepăsării” !

V. M.

Om primejdios !

E „părintele=profesor” Vasile Boca, Cernăuți, care, împrumutând la 7 Iunie 1938, dela Administrația revistei „Făt=frumos” suma de 1.400 lei, cu toate repetatele noastre stăruiri, refuză de a-și achita datoria, contractată pe chitanță . . . și pe cuvânt de cinste ! Feriți-vă de el !

Fântâna părăsită . . .

Fost-ai fost vestită
 În zilele tale,
 Fântâna smerită,
 Când imbiai voioasă
 La răscruci de cale
 Ș-adăpai o lume
 Numa 'n răs și 'n glume —
 Nu cum ești acum,
 Tristă și sfioasă,
 La mijloc de drum !
 Ai fost toată viața,
 Cea fără de fihnă,
 Popas cu verdeață
 Și loc de odihnă.
 Ai fost, știu prea bine,
 Liman de nălmiri,
 Scăldușcă de zine
 Cu calde porniri
 Și oază n pustiu
 Aprinsei iubiri.
 Ai fost și oglindă
 Plină de mister
 Pentru norii ce colindă
 Și pentru stele, cer;
 Iar păsărescului alai
 I-ai fost gură de rai.
 Dar te revăd azi părăsită,
 De toți drumeții ocolită, ,
 Apa... verzuie, și coclită,
 Cu vraf de spini acoperită !
 Strâmbă salce te umbrește
 Cu pletele-i de mult cărunte
 Și'n darn se mai trudește
 Protrivnicii să ți-i înfrunte.

Pe gura ta de istov nisipită
 Vor hurui mâni carăle,

Și cai vor bate din copită.
 Drumeți grăbiți vor trece
 Fără să le vină'n gând
 Că sub velința de pământ
 O apă limpede și rece
 Se zbate plângând.
 Doar îndrăgostiții, care,
 Deasupra ta în noapte,
 Se vor opri din întâmplare
 Să-și spuie repezi șoapte,
 Simți-vor cu uimire
 Că din senin îi prinde
 O tainică mahnire
 Și... triști se vor desprinde !
 Iar dacă ei, firește,
 S'ar întreba de unde
 Tristeța izvorește,
 Putea-vei tu răspunde
 C'amărăciunea este
 Din plânsul unor unde
 Ș'a vieții lor poveste ?

.
 Și totuși, greaua ta ursită,
 Fântână asfăzi părăsită,
 Mereu mă umple de ispită —
 Căci tu'ngropată dacă ești,
 Mori numai pentru lume,
 Dar pentru tine tot trăiești
 Fără să ai vreun nume.

Așa aș vrea și eu
 Să mor la rândul meu
 Si'ntocmai ca și tine,
 Să'nviu, să mă frământ,
 Să râd, să plâng, să cânt,
 Sub fărna din mormânt,
 Trăind și pentru mine ! . . .

Tiberiu Crudu

Eminescu și Veronica Micle

(Gânduri dela conferința d-lui Prof. Dr. Leca Morariu)

Duminică, 21 Ian., d-l Profesor dela Universitatea din Cernăuți Leca Morariu a conferențiat la Căminul orășănesc „Miron Costin“ (Roman). În fața unui public numeros și foarte select domnia=sa a prezentat, pe bază de documente (scrisori autentice), foarte impresio= nanta iubire dintre Eminescu și Veronica Micle, făcându-ne să trăim puternic, după jumătate de veac dela trecerea întru veșnicie a amân= dora, simțiri de un inegalabil lirism.

Iubirea aceasta interesează, din mai multe puncte de vedere, pa= trimoniul cultural românesc, pentru că din ea s'au desprins acele divine acorduri care sunt nemuritoarele poezii lirice ale lui Eminescu.

Fără umbră de îndoială că opera lirică a lui Eminescu — așa cum este — a fost întru totul condiționată de tot ce=a fost frumos și gingaș în alcătuirea fizică a Veronicăi Micle, precum și de înalta ei spiritualitate, de iubirea ei înțelegătoare, dreaptă, loială și nespus de de adâncă și sigură.

Căci ne gândim : ce dezastru ar fi fost, dacă inima cinstită și atât de susceptibilă a lui Eminescu ar fi fost captivată de o femeie capricioasă și meșteră în a chinui un suflet.

Aceste sunt gânduri sugerate de fermecătoare conferința a d-lui Prof. Leca Morariu, care, din scrisori schimbate între Eminescu și Veronica, a pus în evidență înălțimea parnasiană la care s'au întâl= nit și s'au iubit, — marea înțelegere a Veronicăi pentru Eminescu și cin= stita iubire a acestui mare caracter pentru Veronica — întruchipând, după proprii mărturisiri, unul pentru altul idealul cel mai înalt, pe care putea să-l viseze fiecare.

Era, într'adevăr, o sfântă datorie a noastră ca, după 50 de ani dela moartea lor, să cunoaștem curăția acestei iubiri, atât de invidiată și atât de bârfită de contemporani și atât de rău înțeleasă până astăzi încă de unii „critici“ ai lui Eminescu și de industriași de „biografii romanțate“.

În iubirea pentru Veronica, Eminescu e atât de mare și de stră= lucit, pe cât este în toată opera lui de frumuseță și cugetare. Iar Ve= ronica ia loc alături de el, cu drept imprescriptibil la recunoștința cul= turii românești, prin toate însușirile de inimă, de spirit și de devota= ment, care au făcut să strălucească geniul divinului ei iubit cu toată

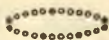
puterea, neumbrit de întunecate desamăgiri și de mistuitoare dureri neimpărtășite.

Netăgăduitul talent literar al Veronicăi a fost un farmec mai mult în această iubire, pentruca întru nimic ea să nu fie știrbită. Când vrea Dumnezeu să dea, apoi dă din belșug!...

Suntem foarte recunoscători d-lui Prof. Leca Morariu, care cu pietate mișcătoare până la lacrimi, ne-a făcut să înțelegem toate aceste, din documentele citate și atât de priceput comentate, lăsându-ne bucuria cunoașterii și prețuirii celui mai înalt și mai iubit pisc al culturii noastre românești, învățându-ne a-l iubi și mai mult prin iubirea aceleia care i-a fost muza inspiratoare și fericirea lui luminoasă din lumea aceasta.

(După ziarul „Ritmul vremii“, Roman An. V. Nr. 80 din 29 Ian. 1940)

Dr. Const. D. Samson

Die Uhren

de D. Anghel

*Wenn die Stadt zur Abendzeit
Liegt in tiefem Schweigen,
Tönen von den Türmen weit
Klänge laut und eigen.*

*Turmuhr hier und Turmuhr dort
Sagt, wie uns entgleiten
Unsre Stunden immerfort
In das Meer der Zeiten.*

*Hat als erste zaghaft nur
Eine jetzt geschlagen,
Zögert nicht die zweite Uhr,
Antwort ihr zu sagen.*

*Doch bald folgen voller Hast
Andrer Uhren Klänge —
Auf die Häuser fallen fast
Sie im Klanggedränge.*

*Aufwärts schwebend, tönen weich
Sie im Widerhallen.
Klingt es nicht den Perlen gleich
Die ins Kelchglas fallen?*

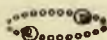
*Es ertönt der Uhren Sang,
Bis verklingt ihr Singen —
Doch ihr Nachhall muß noch lang
Mir im Ohre klingen.*

*Dann erschallen neu mit Macht
Alle Uhren wieder;
Bis in späte Mitternacht
Hör'ich ihre Lieder.*

*Ihnen lauschend, denk'an dich,
Liebste, ich in Schweigen —
Wissend, wieviel Zeit verstrich,
Seit mein Herz dein eigen!*

21 Aug. 1939

Trad. de Artur Bosch

Documente Bucovinene

(Replică la răspunsul d-lui Teodor Balan)

Răspunsul ce ni l-a dat d-l T. Balan la recenzia publicată de noi în această revistă asupra vol. IV din ale d-sale *Documente bucovinene*, ne silește să revenim asupra articolului d-sale, fiindcă conține mai multe afirmații inexacte și pentru că trebuie să punem la punct mai multe chestiuni denaturate de d-sa în acel răspuns.

Totodată credem necesar să reamintim anumite principii și metode stabilite de către iluștri predecesori în privința publicării documentelor, de care d-l Balan nu ține cont.

La constatările noastre făcute în recenzie, în mod obiectiv și pe ton sobru, suntem surprinși de a primi din partea d-lui B. un răspuns de pe un piedestal cam ridicat, cu înepături personale și cu povețe ca dela profesor la elev . . .

Dar — trecem la subiectul chestiunii.

Primul care a luminat calea în acest domeniu neglijat până la el, a fost B. P. Hasdeu. „El ne-a dat, acum 60 de ani, în *Cuvențe den bătrâni*, cea dintâi imagine a unei ediții științifice de texte românești vechi, care se distinge prin exactitatea reproducerii documentelor. Cu o metodă desăvârșită, Hasdeu adună aci toate particularitățile grafice, fonetice, morfologice, sinactice și lexicale ale textelor reproduse și le însoțește de lămuriri de o utilitate incontestabilă“¹⁾.

Deci cine vrea să publice documente vechi face bine dacă ține seamă de îndrumările date de genialul filolog și istoric român. Numai d-l B. se crede dispensat de a observa normele stabilite de acest mare învățat, relativ la transcrierea ciriliceii.

Într'o colecție completă de documente din cuprinsul unei regiuni trebuie reproduse în întregime, credem, *toate* actele cunoscute, publicate sau nepublicate.

D-l B. se crede îndreptățit a „lăsa pe din afară“ multe dintre documentele care îi par că n'ar avea mare importanță și le reproduce doar numai în extras. În schimb, însă, d-sa tipărește *per extensum*, toate traduceri d-sale de pe copii din limba germană. O retroversiu neputând reda decât cu aproximație forma originalului din trecut, ea nu trebie reprodusă, credem, într'o colecție de documente originale.

Orice traducere neavând, deci, decât valoare informativă, relativ

¹⁾ J. Byck, *Introducerea la B. P. Hasdeu, Cuvențe den bătrâni*, Buc., Edit. Cultura Națională, 1937.

la conținutul documentului original, ajunge, credem, pentru copiiile germane, dacă le reproducem numai sub formă de rezumat, cum procedează d-l B. cu sumedenie de acte originale sau copii autentice.

În chipul acesta numărul documentelor românești putea fi cu mult sporit în volumele scoase de d-l B. până'n prezent, și colecția d-sale de *Documente bucovinene* ar fi superioară față de valoarea ce-o are astăzi.

Iată deci, și rostul „statisticei” ce-am făcut-o în recenzie, relativ la numărul cam redus de documente, publicate în atâtea volume groase!

Relativ la obiecțiunea noastră că d-l B. a omis să reproducă în vol. IV un însemnat număr de documente, cunoscute și publicate anterior, d-sa afirmă și caută să dovedească, fără succes însă, că documentele în chestie ar fi lipsite de importanță, deci n'ar fi „decât balast” pentru colecția d-sale, inclusiv hotarnica Ivancăușilor, pentru că d-l B. afirmă următoarele: ... „că'n colecția mea n'au găsit loc decât foarte puține hotarnice, eu rezervând spațiul pentru documente mai valoroase, ca danii, testamente, vânzări și cumpărări de moșii”.

Relativ la această hotarnică Gh. Ghibănescu, incontestabilă autoritate în domeniul documentelor, a făcut următoarea apreciere la 1924 în „I. Neculce, Buletinul Muzeului Municipal din Iași”, fasc. 4, pag. 134: „Cea mai veche hotarnică cunoscută și publicată a Ivancăușilor este din 7240 Aug. 29 (1732), rădicată de C. Sălion medelnicer”.

Relevăm acest singur caz, pentru a arăta cât de puțin temei putem pune pe aprecierile d-lui B. cu privire la importanța documentelor, căroră d-sa, după bunul său plac, crede că le poate face loc în colecția d-sale sau le poate „lăsa pe din afară, ca material inutil”.

De altcum, orice document poate părea uneori de mică importanță din punct de vedere istoric sau geografic, dar din punct de vedere filologic el poate fi de o deosebită valoare, astfel că cel ce publică documente trebuie să procedeze cu multă precauțiune, ceea ce nu putem constata la d-l B., care face numeroase greșeli de fond și de formă.

Să relevăm încă o chestiune de interes general, pentru care ne dă sugestia chiar d-l B., prin răspunsul d-sale.

„Am adoptat sistemul, scrie d-l B., de a nu publica documente izolate, ci, acolo unde se poate, să încadrez faptele, anexând alte documente explicative, anterioare sau posterioare, sub formă de regeste”.

Bun și util sistem, dacă se procedează astfel relativ la documentele anterioare, deci cunoscute, dar nefolositor cu trimiterile, foarte

numeroase la d-l B., privitoare la acte posterioare, nepublicate încă, și aflătoare la cutare mănăstire, în Arhiva Mitropoliei sau în Arhivele Statului din Cernăuți, sau chiar în posesia cutărei persoane particulare. La ce folosesc astfel de trimiteri, pentru verificarea cărora celui care nu are posibilitatea dată, sau numai cu anevoie și-ar putea-o procura?

Să trecem acum la a doua parte a răspunsului d-lui B., cu privire la descifrarea documentelor și care îi pricinuește mare necaz, căci la începutul acestui capitol d-sa mărturisește că: „foți cari s'au străduit vre-o dată să descifreze documente, știu cât de ușor pot greși“.

Din mărturisirea aceasta s'ar părea că d-l B. va recunoaște greșelile făcute la transcrierea din cirilică a celor trei documente, verificate în recenzia noastră, însă, cum vom vedea mai departe, d-sa nu e de loc dispus să facă gestul acesta.

D-l B., în loc să ia textele tipărite și să le compare cu textele folosite de d-sa ca bază pentru publicare, și să-și recunoască toate greșelile, după ce va fi constatat că afirmațiile recenzentului sânt întemeiate, ca „scăpări din vedere — fie chiar — de minimă importanță“, cum afirmă d-sa despre așa zisele „chestiuni de amănunt“, d-sa se năpustește asupra recenzentului, susținând că nu există în textele folosite de d-sa „Simion Onciul“ ci numai „Silion Onciul“, că „nu este cunoscută poiana Ceremușului“ și că „Boianschi“ în loc de „Bainschi“ e o greșală „de neiertat“ — o fi ea, cu celelalte împreună, doar a copistului care a făcut transcrierile autentice pentru Arhiva Bucovinei, însă nici decum ale recenzentului, care își dă perfect de bine seama de ceea ce a publicat în recenzie.

Dar această „greșală de neiertat“, o mai găsim și la d-l Balan în vol. IV de *Documente Bucovinene* pagina 126, unde putem citi următoarele: „... și de Cozmin să țină Baeanschie Dumitrașco“ — nume tipărit cu cicero și doar cu diftongul—ea—în loc de—ia—.

Deci d-l B. să binevoiască a lua act de faptul că „d-l Vitencu cunoaște lucrarea pe care s'a apucat s'o recenzeze“.

Subsemnatul am analizat în recenzie cele trei documente din vol. IV în privința transcrierii lor, în ordinea cronologică, cum sunt grupate și'n carte. D-l B. în răspunsul d-sale, a intervertit ordinea aceasta și cu anumit scop, cum vom vedea mai departe.

În loc să cerceteze greșelile arătate de recenzent, punct de punct în baza textelor folosite pentru publicație, și să arate dacă sânt justificate sau nu, d-sa se ocupă de ele numai în mod general, fără a

intra în amănunte, căutând doar să atenueze unele dintre ele, afirmând: „d-l V. cere să se scrie“, „propune să se scrie“, „propune fraza“, pentru a avea motiv să respingă așa zisele „propuneri“, fără nici o motivare în ceea ce privește ultimele două documente citate (Nr. 36 și 69) iar pentru cel de sub Nr. 4 din volumul d-sale, a rezervat o lovitură de teatru, cu care să-l dea gata pe recenzent.

D-l B. își inaugurează punctul culminant al răspunsului său astfel: „Și acum să ajungem la ultimul document (la noi a fost primul), citat de d-l Vitencu. E vorba de documentul din 1720, Nov. 15, publicat în colecția mea, vol. IV, 8“.

După ce polemizează menționând câteva pasagii din textul publicat de noi, d-l B. caută să eludeze o corectă și frumoasă frază românească citând-o după noi: „Eu li-am spus că nu, încai dacă vre că cumpere Sandul Săul fiind nepot“ ... pentru a exclama cu emfază: „Ce înseamnă aceasta? E un nonsens“.

Se vede că cuvântul „incai“ îl supără pe d-l B., dar acest cuvânt se găsește și la P. Ispirescu (vezi Făt-frumos, pag. 89 din numărul 4 pe 1939, în care e reprodus și răspunsul d-sale), unde citim: „Și de a fi făcut incai ceva și pentru biata țară“.

Și voind să demonstreze cetitorilor ad oculos „în ce chip ușurat ec a procedat d-l Vitencu, când a descifrat documentul“, d-sa prezintă „copia fotografică a documentului“. Dar ce ghinion pentru d-l Balan, clișeul e luat după o copie falsă și nu după cea autentică, din Arhivele Statului Cernăuți („Vide pag. 374 ex libro Contractum novorum X“).

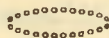
Copie falsă, pentru că într'însa copistul a întrebuițat cifre arabe, pe când documentele autentice din acea vreme întrebuițau slove, în loc de cifre. Apoi și data e falsificată (7229 în loc de 7274), limba e modernizată, cuvintele stâlcite, etc.

Adecă d-l B. profesor de istorie, cu titlul de docent universitar, care publică atâtea documente și care în acelaș timp e și director al Arhivelor Statului din Cernăuți, „ar fi trebuit să facă unele investigații“, nu tocmai grele, pentru a se convinge de adevărul afirmațiilor recenzentului, relativ la textul cu pricina și pentru a nu prezenta cetitorilor clișeul de pe o copie falsă!

În concluzie, din cele expuse mai sus, oricine poate dobândi convingerea că nu vrem să-l „stânjenim“ pe d-l B. în munca d-sale, nici să-i deprecieri opera, „insinuând greșeli și născocind texte imaginare“, cum pe nedrept ne învinuiește d-l B. în răspunsul d-sale!

Dovada cea mai eclatantă asupra intenției noastre de a servi nu-mai cauza bună, rezultă din tonul moderat și obiectiv al recenziei noastre și din rezerva care ne-am impus-o de-a nu ataca toate părțile slabe ale operei d-lui Balan.

Alex. Vitencu

Wie das Meer singt

de D. Anghel

*An jedem Abend steh'ich am Meer und hör'mit Staunen,
Wie gruselig und lärmend es austobt seine Launen.*

*Mit vorgeneigtem Kopfe lausch'ich den wilden Tönen
Und suche so allmählich an sie mich zu gewöhnen.*

*Gern wüß'ich, was ihm wehtut, wenn's schäumt vor Haß und Grimme,
Und was das Meer möcht'sagen mit fürchterlicher Stimme.*

*Doch wahr't es sein Geheimnis. — Nun schein's mit leisem Singen
In ruh'gem Spiele Perlen an seinen Strand zu bringen.*

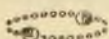
*Und jetzt, als müßt'es folgen geheimnisvollem Drängen,
Läßt es von seinem Spiele und mit Trompetenklängen*

*Posaunt den Zorn es dröhnend und seine Wellen heben
Sich tausendfach zu Kämmen, auf daß sie Kunde geben,*

*Daß jemand hat im Sinne, zu hören und zu künden,
Was er vermag vom Sange des Meeres zu ergründen.*

29 Oct. 1939

Trad. de Artur Bosch

Bucevschene

Expoziția Bucevschi, din Octomvrie 1937 a avut urmări ferice. Ni se păstrează de-atunci în palatul Mitropoliei Cernăuțene, alături de Muzeul de veche artă bisericească, o frumoasă colecție de opere bucevschene, accesibilă marelui public, iar, pentru mai bună cunoaștere a operei lui Bucevschi, s'a dispus fotografierea tablourilor expuse, cât și altora, precum și alcătuirea, în mai multe exemplare, a unui splendid album în două tonuri. Albumul cuprinde 127 fotografii, înfățișând: portrete de chiriarhi și alte fețe bisericești din trecutul nostru, multe tablouri religioase, câteva idile rustice și'n stil rococo, cari însă reprezintă numai o minimă parte din vasta operă a lui Bucevschi. Nu

sunt înfățișate multe din tablourile lui importante, cari din diferite motive n'au putut fi adunate. Astfel *Bacanalul*, *Bacanta*, *Dante în exil*, piesele cari formează catapeteazma Catedralei sârbești dela Zagreb etc.

Un exemplar din acest sumptuos album s'a trimis și Bibliotecii Academiei Române, prezentat fiind de d-l general R. Rosetti în ședința intimă a Academiei din 23 Iunie 1939. D-l R. Rosetti face cu această ocazie observarea că două dintre tablouri sânt copii de pe un portret al Domniței Aglae Ghica Allaux, făcut de pictorul bavarez Rietchel și aflat într'una din galeriile dela München¹⁾.

Mitropolia Bucovinei cinstit astfel din nou memoria și opera pictorului Bucevski s'a cinstit pe ea însăși.

* * *

În Analele Academiei Române, Seria II, tom. IV, pag. 15 și urm. și 127 aflăm că Academia Română a mai primit, acum 58 de ani, dela distinsul ei membru Episcopul Melchisedec al Romanului un album, care conținea 6 facsimile, făcute de Bucevski după evangeliarul dela Humor, o fotografie de pe portretul marelui Ștefan, scoasă din acelaș evangeliar, precum și un facsimil, făcut de asemenea de Bucevski, de pe icoana Sfântului Daniil, cum se înfățișează ca pe ferecătura evangeliarului Mitropolitului Grigore Roșca dela Veroneț.

Acu vre-o 6 ani constatham în distinsa revistă „Făt-frumos“ (1933, 147) că la Academia Română aceste piese nu se mai păstrează ca un întreg. Câteva piese se găseau răvășite într'o mapă, împreună cu multe fotografii și planșe. Poate că între timp aceste piese au fost adunate într'un mănunchi și păstrate cu mai multă grijă. Dacă nu, vor fi de sigur mult avariate.

Spuneam atunci și repet și astăzi: „Originalele acestor evanghelii au necontestat o valoare artistică neprețuită, dar nu e mai puțin adevărat că și facsimilele, făcute de artistul Bucevski sânt de o mare valoare și ar trebui să fie păstrate cu pietatea cuvenită...“

Locul lor e alături de albumul cu fotografii, donat de Mitrop. Cernăuțeană.

* * *

În romanul eminescian *Bălăuca*, E. Lovinescu ne introduce în viața de odinioară a studenților români dela Viena. Îi cunoaștem astfel

¹⁾ Sînt copiile făcute de Bucevski, cari se găsesc la profesorul Preot I. Avram din Cernăuți și la Dr. Corneliu Gheorghian București (vezi „Făt-frumos“ 1939, 55—56).

pe cei mai buni prieteni ai lui Eminescu : Pamfil Dan, Vodă „Domnul Țării Moldovei“, Onesim Țurcan, teolog licențiat, „Chirio Chir Mitropolit al Moldovei și Sucevii, exarch Plaiurilor“, Arune Neagoe din „olatul Șălimbărilor, velichi logofăt“, iar Tancu și Ciocan, de fel din Năsăud și Alexandru Chibici-Revneanul țin locul „prostimii“. Mai vin apoi Ion Luția, Iancu Cocinschi, Vasilică Morariu, Hozan, Oncu și alții.

Între cei apropiați sufletește de Eminescu era și pictorul Bucevski, pe care Eminescu „îl vizita adese și îi admira pânzele frumoase“¹⁾.

D-l Lovinescu ține deci să-l menționeze în romanul său și pe Bucevski.

Într-o Duminică dimineață Eminescu întârzie să vină la locul convenit, în piața dintre cele două muzee, în fața statuei „milostivei“ împărătese Maria Theresia, pentru a lua parte la excursie împreună cu ceilalți prieteni. „Marele Divan“ îl condamnă pentru această „nedumnezeire“ ca vreme de 8 zile să poarte, în loc de numele Mihai, numele : „Ce-ți pasă“, răspunsul său stereotip la învinuirile, ce i se aduc, și e afurisit și de „Chirio Chir Mitropolitul“.

După acest giudeț care pare a nu-l fi atins prea mult, Eminescu face propunerea ca în vremea de un ceas, cât mai era până la masă, să viziteze cu toții Hofmuseum „(colecția imperială de tablouri)“ din apropiere.

Propunerea lui Eminescu întâmpină oarecare opoziție.

Velichi logofăt Neagoe îi răspunde :

— „Merem, dar nu cu fine, merem altădată, cu Epaminonda“.

— „Epaminonda era pictorul bucovinean Epaminonda Bucevski“ (adaogă autorul romanului).

— „Ce-i în mână, nu-i minciună. Până atunci veniți cu mine“ replică Eminescu.

În cele din urmă tinerii se învoiesc să viziteze muzeul, iar Eminescu le arată și le explică tabloul lui Franken : *Croesus arătându-i lui Solon tezaurele sale*, care de fapt nu e decât o scenă dela Curtea împăratului Rudolf la Praga, cu figura proeminentă a lui Mihai Viteazul.

În acelaș loc tinerii fac apoi cunoștința Veronicăi Micle.

* * *

Părintele econom Dr. D. Furtună aduce în ziarul „Suceava“

¹⁾ Teodor V. Ștefanelli, *Amintiri despre Eminescu* 67.

din 16 Iulie 1939 o prețioasă completare a genealogiei familiei Bucevski. Reproduce două acte iscălite de monahul Isaiia Bucevski dela Mănăstirea Neamțului ¹⁾, despre care știm că era fiul străbunicului Ioan B. și frate cu preotul Gheorghe, bunicul preotului B. Actele datează din anul 1834 și-l privesc pe un nepot al lui, fiul fratelui său Pr. Gheorghe, care se chema asemenea Gheorghe, între anii 1834—1839 seminarist la Iași, deci „un Bucovinean care învață la Iași sub aripa marelui Mitropolit Veniamin Costachi“ la școala din Mănăstirea Socola. Școala dela Socola ²⁾ de lângă Iași, înființată în 1804, cătră sfârșitul stăpânirii fanariote, ca școală de preoție mai înaltă decât celelalte asemenea școli, purta și numele de școală de catehezie. Se învăța acolo, sub Direcțiunea Păharnicului Damaschin Bojincă, pe lângă cele bisericești, gramatica, aritmetica, istoria lumii, filosofia și limba latină, dar li se infiltra tinerilor „clirici“ pentru prima dată și conștiința națională, întărită prin învățământul în limba țării. Învățăturile în grai greoi, ale dascălului Enache, despre originea noastră română și vitejia străbunilor noștri, se resfrâng în cuvântarea unui tânăr „cliric“ care glăsuște astfel: „Pentru că măcar să se fi desghinat această ramură (Românii) din Roma, cel mai slăvit al neamului românesc, măcar că rătăcirea sa îl povățuia a ajunge la această țară a Dachilor, însă după cum se zice că vița de vie are să învie, în cele ce se ating de-a lor voinicie, ei au fost spaima și groaza stăpânilor megieșite în a se apăra pe sine. Pre Polojani ³⁾, nu plugari ci țărători plugului, de-a avea să samene ghindă, spre pomenire i-a supus și până astăzi se văd copaci în Bucovina, Dumbrava-roșie se chiamă“...

Dar „cliricul“ nostru Gheorghe B. „cuprins de dorul de-acasă, de frumoasa lui Bucovină“ lasă toate învățăturile în știrea Domnului și... fuge din Seminarul Socola.

E reprimat apoi numai pe chizeșia unchiului său, a monahului Isaiia B., că „va rămânea statornic în săminariu până ce va sfârși toate învățăturile ce se paradosesc“, în care vreme unchiul se îndatorește a-i face hainele trebuincioase cu a sa cheltuială, iar după ce va ieși din săminariu are să se săvârșească preot și dacă s'ar ispiti să iasă mai înainte „fără pozvolenie din săminariu“ unchiul se obligă

¹⁾ După arborele genealogic din broșura d-lui Dimitrie Bucevski, Isaiia B. figurează ca igumen al Mănăstirii Slatina.

²⁾ după A. D. Xenopol, *Istoria Românilor* vol. X pag. 297 și urm.

³⁾ Poloni.

„a-l aduce iarăși de unde se afla, iar dacă nu-l va aduce, să fie dator spre despăgubirea casei pentru cât va ședea în săminariu“.

Unchiul Isaiia pare-că înzădar s'a fi cheltuit pentru nepot și va fi trebuit în adevăr să plătească și despăgubirea, la care se obligase. Nepotului i s'a perdut din nou și de astă dată definitiv urma . . . Nu-l mai aflăm nici în arborele genealogic amintit mai sus.

C. Gh.

•••••

Belșug

— Au năvălit Tătarii dela Crâm ?
— E un sobor de vrăbii în salcâm.
— Dar ce pojar e'n zare, par-că ard
Savanele, ca să alunge-un leopard
Cu sunete și focuri indigenii ?
Vin iarăși vremurile de bejenii?

Cuptorul soarelui aprins pe după stoguri
Jăratec zvârle pe pologuri,
Să ardă'n flăcări macii și bujorii,
Să pălpâie feeric aurorii.

Pojarnițe, sânzene și sulcine
Cu făclioare fug pe la vecine,
Lăsând în urmă dăre de scânteii :
Albinele ce zboară înspre tei.

La floarea-soarelui stau roiuri bărzăuni;
În brațe, dealul îl cuprind gorunii,
Iar plopii drepti, — niște catarguri
Pornite peste zări, spre larguri
De mări, cu insule pierdute, —
Se vor întoarce seara, încărcăți de rodii
Și'n sunete de alăute
Vor preamări belșugul altor zodii.

Aurel Sânger

•••••

La moartea boierului Ștefan

A treia zi de când s'a stins bătrânul boier. Era el pregătit pentru aceasta, dar nu i se arătase încă niciun semn. L-a luat pe neașteptate. I-a venit așa ca o sfârșeală molcomă, pe când se plimba prin grădină, urmărind atent pomii în floare. I-a fost teamă să păsească mai departe. Și glasul parcă-i slăbise, căci abia l-a mai putut striga pe grădinarul care lega niște tufe de lilieci, lângă chioșcul de transdăfiri : — Grigore ! —

Dar Grigore era prea departe ca să-i poată auzi glasul lui slab.
— Grigore ! . . . —

Da, acum parc'a auzit ceva. Își întoarse capul și-l văzu pe boier stând locului, fluturând mâna.

„Ooare ce o fi vrând? Se vede că iar nu i-a plăcut ceva“ gândește grădinarul, nemulțumit că trebuie să-și întrerupă lucrul. Ob-servând însă că boierul se clatină, își iuți pașii.

— Dă-mi brațul, Grigore, ... până la banca de colo ... Am amețit ... Florile ... mirosul lor tare ... —

A tăcut apoi. N'a mai avut putere să vorbească.

— Lasă-te pe mine, cucoane; lasă-te bine — îl îmbie Grigore, prinzându-l repede de braț și simțind că asta nu-i șagă.

Ajuns la bancă, boierul îi făcu semn să treacă mai departe, spre curte. Răsufla repede, gemând slab ...

Ce-a mai fost după aceea, toată forfota din jurul lui, boierul n'a mai știut. Așezat în fotoliul de lângă fereastra dinspre pomăt, s'a lăsat moale de tot, simțind o mare ușurare. Aluneca într-o lume de vis, de un farmec pe care și-l amintea, parcă. Nu-l încercase nicio-dată în trecerea lui prin viața de pe pământ; și totuși parcă-l trăise cândva.

Așa a reintrat în veșnicie bătrânul boier Ștefan Pruteanu, fără să mai spună sau să mai dorească ceva. Chipul numai i s'a luminat de-o fericire cu totul nouă, la vedenia sau mai degrabă la singura realitate pe care o atinsese.

Svonul săvârșirii lui din viață s'a răspândit cu repeziciune în toate părțile. Gazetele, pe lungi coloane, îi dădeau amănunțit biografia: descendent al vechii boierimi de țară, primar al orașului natal, prefect, deputat, senator, ministru, în luptă continuă pentru binele obștii și cu mare milă pentru necazurile celor mulți.

Oficiul poștal al orașului n'a înregistrat niciodată atâtea telegrame, condoleanțe din capitală și din întreaga țară, dela cei ce-l prețuiau, dar mai ales dela cei care niciodată nu l-au înțeles. Trei zile s'au făcut pregătirile de înmormântare. Unicul fiu al dispărutului, colonelul Victor Pruteanu, sosi cu un întreg stat major. Uitându-și durerea, dânsul era în mijlocul tuturor treburilor, controlând dacă dispozițiile i se execută. Era vie în el numai dorința ca procesiunea să se desfășoare cu fastul și demnitatea cuvenită. Se anunțaseră doar atâtea delegații, care să reprezinte diferitele ministere și instituții publice.

*

A treia zi ... Dimineață ... În slăvilă albastre se înalță cântarea tainică a clopotelor. Muzică de-o nesfârșită duioșie. Se cere Atot-puternicului să reverse milă și iertare asupra omului care se călătorește spre țărmurile vieții fără de sfârșit.

— Și clopotul are suflet, măi ! Nu sună pentru tot omul la fel — își face cruce Tănase Chiorul dela Sf. Neculai, ridicându-și cătră cer singurul lui ochiu.

— Că unul a fost boierul Ștefan, Dumnezeu să-l ierte ! — se'nchină cucernic și Simion Cobzac.

— D'apoi și'n mare mândrețe de soroc a'nchis ochii, odihnească ! Domnul ! Făptura-i numai o floare și-o nirosnă !

— Și-aista-i un semn, bădie Panait. Ce-mi spune el odată, or fi zece ani de-atunci, pân'a nu mă ologi batoza Neamțului. Mă toc-mise la rătezat iarba în florărie : „Măi Simioane, m'auzi tu ? Să nu care cumva să-mi calci florile. Ele-s mulțămirea mea, bre !“ M'am frământat eu atunci cu mintea mea cea proastă și n'am priceput ce-a vrut să spuie . . . Și iaca, după atâta amar de vreme, am început a'nțelege. —

De sus din clopotniță, se scoboară tușind Moș Casian clopotarul. Adică fostul clopotar, căci Moș Casian era scos din slujbă. Într'o bună zi, preotul cel tânăr i-a spus curat că noua clopotniță, ridicată de el din piatră, nu mai e de bătrânețele lui.

Dacă în dimineața aceasta a tras el clopotele, apoi s'a rugat mult de palamar, care s'a înduplecat, numai când i-a venit în minte să-l trimită pe celălalt acasă, să-i taie câteva brațe de lemne.

Cu noaptea 'n cap a venit Moș Casian la biserică și cu mare caznă a ajuns până sus, pe scările așa de întortochiate. Si-a împlinit însă datoria, îndemnul lăuntric al inimii lui. Pe față are încă întipărită sfințenia tainei ce-o săvârșise. Dar iată c'a ajuns. Câteva scări încă, și pune piciorul pe pământ. Ca dintr'un vis s'a deșteptat când, jos, a auzit glas de oameni. Și-a dat numai decât seama că-s tovarășii lui. Prea devreme au venit, nu dupăcum se înțeleseseră, și s'a oțărît : „Calicu-i tot calic ; dă busna la pomană“, — își murmură în barbă, uitând o clipă că-i și el din ceata lor.

— Da ce-ați alergat așa, măi Tănase ? Vă'nchipuiați că s'a duce boierul fără voi, hai ?

— Ba nu ne-am temut de asta, bade Casiene, dar clopotul 'neatale ne-a adunat. Prea l'ai tras cu inimă. Ehei ! . . . Multă apă trebuie să mai treacă pe Jijie până când pricopsitul care ți-a luat locul să-l sune cu duhul 'neatale. —

Ar fi vrut Tănase s'arunce și o sudalmă, dar n'a mai apucat, Panait intrând și el în vorbă.

— Mai așa, Casiene ! Avea glas clopotul, nu ceva. De-a-mirare ! A stat în loc și vântul, și pasărea, și numai el s'auzia. Ascultă ce-ți spun eu, bre, că sântem de-o samă.

— Ian mai făceți, măi, din gură, nu mă mai lăudați atâta. Acuș mi-ți spune că Ionică Surdu, care-i și mut, tot de dragul clopotului și-a scos sufletul, alergând aici cu noaptea 'n cap.

— Nu te mai amări, bade Casiene. Răsuțește mai bine de ici o țigară. Dă o hârtie, măi mutule, și nu te uita ca prostul — îi face semn Tănase lui Ionică Surdu, care sta mai la o parte uitându-se doar la ei, că de înțeles nu înțelegea nimic.

Soarele însă nu stă pe loc. Începe a fi cald. Oamenii din fața clopotniței se trag la umbră. E bine acolo. E desigur de copaci în floare și sânt feriți de ochii iscoditori ai trecătorilor și mai ales de-ai copiilor. În bătaia privirii n'au decât porțița. Și de aceasta au ei nevoie, fiindcă pe-acolo trebuie să se ivească palamarul.

Stau roată pe iarbă, trăgând cu poftă din cele țigări cu tutun prost, dar cu fum din belșug... Nu vorbesc... Urmăresc petalele albe care, atinse de vrăbiile ce se drăgostesc, fulguesc la pământ, legănându-se lin.

Nu trece mult și, unul câte unul, se strecoară în curtea bisericii și ceilalți : Spiridon al lui Vasile Ciocan și cu Haralambie dela „Adormirea“, iar dela Azil, Iftode Chelemândră și cu Nicolai Spânul.

Atâta mulțumire deplină au doar și ei : să petreacă lumea la locul de veci. Bucuria la gândul pomenii, plăcerea apoi cu totul de-zinteresată a ceremoniei de progrebanie precum și înfiorarea din preajma nepătrunsului, sânt emoții ce se topesc într'o unică stare de suflet, simțită în toată plinătatea, numai de ei.

Înfășurând tacticos capătul de țigară în basmaua ce-o scoasese din sân, Tănase Chioru dela „Sf. Neculai“ își dă însfârșit drumul gândului său : — Eu socot că ziua asta-i de noi, bade Casiene. S'aude că boierul a lăsat cu limbă de moarte să se dea la calici câte două pahare de rachiu de cel bun, două pâni albe și, la cei cu po-doabele, câte un sutar pe deasupra.

— Și basmale de mătase — sare repede Niculai Spânul. Aflase el aceasta dela bucătăreasa Azilului. Îi și hotărîse ca nu care cumva s'o vîndă pe nimica toată — după cum îi era obiceiul — ci să i-o aducă ei, căci altfel nu se mai întâlnește cu porția dublă de borș. Și Niculai îi făgăduise că așa va face ; i-o va aduce ei basmaua de

matasă, căci borșul este mâncarea după care se prăpădește de când se ține minte.

— Sorghitura asta-i dela Dumnezeu lăsată și mare milă și-ar face de-ar da-o sufletului și pe ceea lume — spunea el de multe ori tovarășilor de azil.

Discuția, stârnită de Tănase, devine foarte interesantă. Toți sânt gata să-și spună părerile asupra pomenei, dar Moș Casian îi între-rupe muștrător : — Altă grijă mă bate pe mine, nu pomana. Despre partea asta n'aveți voi nicio grijă ; fără miluire nu s'a petrece sufletul boierului nostru la dreapta Tatălui.

— Bine spui tu, Casiene, că mai cuprins ca boierul Ștefan nu se află om prin părțile noastre — îl aprobă Panait, cu gândul la suta de lei.

Moș Casian însă nu i-a dat răspuns, ci chibzuiește rânduiala podoabelor, așa ca pentru omul care l-a miluit totdeauna.

Și iarăși gândurile se frământă, tăcut, în suflute, pe când ochii urmăresc mereu, în neștire, alba fulguire, care se cerne de sus. Într'un târziu, Moș Casian, cu mâna streășină la ochi, se îndreaptă spre soare. Își avea el semnele lui de cunoaștere a timpului : „Buun !“ își zise și se ridică 'n picioare, fără a se văita de șale, ca altădată.

— Ș'amu, penfrucă s'apropie vremea, iac-așa are să fie bine, măi fraților : Ionică și Tănase, că-s mai în putere, au să ieie fânarele. Buun ! . . . Tu, Simioane, ai să porți un sfeșnic. Buun ! . . . Tu, Iftode, alt sfeșnic. Buun ! . . . Noi, Panaite, ducem crucile. Buun ! . . . Iar tu, Spiridoane, cu Haralamb și Neculai aveți în samă prapurele. . . —

Dar nu-și isprăvi bine vorba ; un scârțâit de poartă îi făcu să tresară. Palamarul se 'ndreaptă grăbit spre biserică.

— La treabă de-amu, băieți ! Hai la podoabe ! — comandă scurt Casian. Într'o clipă, toți au fost în picioare. Pătrunși de misiunea lor, se apropie de biserică, așteptând ca de obicei, răstita chemare a palamarului. Slujitorul acesta e mereu întunecat și greu se oprește din ocări când lucrul nu-i pe placul lui. Îl cunosc ei bine și deaceea nu se iau după el, în biserică, ci, smeriți, așteaptă afară până sânt strigați. De data asta întârzie să-i cheme.

— Ce-o fi făcând oare acolo ? — se întreabă din ochi și din umeri unul pe altul, neîndrăznind să se apropie. Ar fi sărit în-tunecatul cu gura pe dâșii.

Apare în sfârșit în ușă, dar nu se uită spre ei, ci privește

nerăbdător spre poartă. Aruncând o înjurătură, se întoarce încruntat spre nemernicii cari abia așteptau să fie chemați.

— Da voi, calicilor, ce așteptați?

— Podoabele, dom' palamar. Ce matale nu știi? — Sare repede cu gura Neculai Spânul.

— Ce podoabe, ologilor și nespălașilor? Încă sânteți și obraznici, ai?! Ia, tu, care te'ncheptoșezi așa, de unde-mi vii, mă rog? Aha, dela Azil? Nu-ți ajunge pânea de-acolo? Mai vrei și pomană, golanule?! —

Nicolai Spânul s'a făcut mic de tot. Capul îi vâjâie și parcă și pământul i se duce de sub picioare. Odată cu el însă, se îndepărtează, dispăre... dispăre, din ce în ce, basmaua de mătase și porția dublă de borș... Și tot glasul răstit al palamarului l-a trezit din amețeală.

— Podoabe, ai? Nu vi-i rușine? Trupul boierului Ștefan nu-i de nasul vostru!

— D'apoi de ce ne-ar fi rușine să ducem pe boier la locuința de veci, dom' palamar? — îndrăznește Moș Casian, presimțind că nu-i a bine.

Asemenea înfruntare n'ar fi fost trecută cu vederea dacă, în poartă, n'ar fi apărut nouă Români chipeși, îmbrăcați în ȋtari albi și cu pieptare negre. Palamarul le face numaidecât semn să intre în biserică. Nu trece mult și cei nouă Români, mai mândri, parcă, decât la venire, ies cu podoabele pe umeri.

Încuind ușa în urma lor, i-a fâlfâit în sufletul palamarului ceva, ca un fel de milă, pentru oamenii pe care adineori îi batjocurise. Ar vrea să-i lămurească cumva că feciorul boierului, nu el, a hotărît ca podoabele să fie purtate de țărani depe moșie. A fost numai o pâlpăire, care s'a stins repede. N'are el vreme să-și mai oprească gândul asupra lor: „Dă-i la dracu, niște calici!“ — își zise, grăbindu-se în treburile ce i le'ncredințase cântărețul din strana întâi.

Stane de piatră, acolo, în ușa bisericii, au rămas nenorociții, deposețați de-un drept pe care și-l închipuiau numai ai lor. Stau încremeniți, cu privirile spre poarta ce s'a închis, cu mută desnađejde în fețele lor smeade. Le e frică parcă să se uite unul la altul; ori poate li-i rușine de neputința lor...

— Bată-l crucea de păcătoș! Ci-că trupul boierului nu-i de nasul nostru, nu l-ar mai răbda pământul de fornăit! — rupe tăcerea Moș Casian, trăgându-se, cu întreaga ceată, spre adăpostul din deal de clopotniță.

— Are să 'nfunde iadul pământului afurisitul de hodorog, nu i-ar pieri mulți înainte! — blestemă cu scârbă Tănase Chioru dela Sf. Neculai.

Gurile s'au deslegat, ocările cad grele. Când însă Iftode Chele-mândră l-a blestemat chiar și pe boierul Pruteanu, toți au amuțit o clipă...

— Nu-i voia boierului în rânduiala asta, Iftode!

— Ei, bade Casiene, că nici a mea sau a dumitale n'a fi!

— Iftode! Ești un prost și-un nemernic! Pânea boierului o mânânci la Azil. Fă-ți mai bine sfânta cruce și cată-ți de drum, până asmuți pe Ionică, blăstămatul de colo, fără auz și fără graiu, să te scoată de spate din ograda bisericii. Știi bine că 'n loc de minte, are pumni zdraveni.

— Poate că are și el dreptate, măi Casiene — încearcă Panait a-i lua apărarea lui Iftode.

— Am spus că nu-i voia boierului în rânduiala asta! — apăsă din nou și aspru glasul lui Moș Casian.

*

Din depărtare, vin acordurile unei muzici... Cântarea de je-lanie se apropie... O mare liniște coboară în sufletele săracilor...

În poarta mare, larg deschisă, apar podoabele, purtate falnic de oamenii îmbrăcați la fel, în ȋțari albi și pieptare negre. Pășesc, rar, în tactul muzicii.

Convoiul e nesfârșit. Corul cântă. Clopotele prind să sune. Carul cu trupul boierului Ștefan — movilă mișcătoare de flori... Înflorați de taina morții, nemângâiații din grădina bisericii s'au sculat și ei în picioare. Instinctiv, mânilor li se ridică între îndeplinirea su-premei cinstiri. Cu stânga-și descopăr capetele, iar cu dreapta își fac larg semnul crucii...

S'a sfârșit și prohodul. Cortegiul se depărtează... E acum pe culmea dealului... Dânșii sânt tot acolo, la locul lor, în umbra copacilor, descoperiți, cu privirile pierdute în depărtări, pe deasupra oamenilor, pe deasupra vieții...

— Nu-i voia boierului în rânduiala asta — oftează Moș Casian, luându-l din loc, spre poartă, urmat de prietenii săi.

Tăcuși, urcă încet dealul cimitirului, cu ochii 'n pământ.

Pe când lumea coboară grăbită la vale, soarele trimite printre copaci ultimele străluciri, aduse pe pământ lui Ștefan Pruteanu.

Odată mormântul închis, gândurile s'au întors spre viață. În poarta cimitirului, o bătrână își face cruce. „Morții cu morții și viii cu viii“, se adresează prietenei care o ajunsese din urmă.

Groparul, mulțumit că și-a îndeplinit bine meseria, dar mai mulțumit încă de răsplata primită, a plecat și el.

Iată însă că, dintre morminte, vin și întârziații. Ingenunchiază lângă grilajul de fier și se închină.

— Dumnezeu să-l ierte! — șoptește Moș Casian, cald, din fundul sufletului.

— Dumnezeu să-l ierte! — murmură într'un glas întreaga ceată.

Ridicându-se, Moș Casian Clopotarul ia o mână de țărână și-o aruncă ușor peste mormânt. Același lucru îl fac și tovarășii săi.

— Așa, măi băieți, așa... să știe boierul că nu l-am uitat... că l-am însoțit... Să nu se canonească, săracul, pe ceea lume... —

Grămadă, cum au venit, ei, cei din urmă, îl părăsesc pe boierul Ștefan Pruteanu, lăsându-l în seama nopții și-a umbrelor ei...

Vasile Alexandrescu

ooo○◎ooo

Mi-a zburat buha pe casă

Mi-a zburat buha pe casă
— Bulgăre de întuneric,
Și-avea țipătul isteric
Ca'ntr'a clovnului grimasă.

Mi-a cântat buha'n hogaș
Cântec trist, prevestitor,
Și cu ochii de fosfor
Mi-a tăiat căi de drumeag.

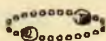
Cine-o fi trimis-o oare?
Care mort din cimitir
Îi mai cere inc'un bir,
Și i-a spus unde să sboare?

Sebastian Popovici

ooo○◎ooo

Ineditele lui C. Porumbescu

Au mai apărut în editura Soc. „C. Porumbescu“ Suceava: *Hora 1* p. pian, Cernăuți 1940; *Hora 3* p. pian, Cernăuți 1940; *Hristos a înviat*, cuprinzând trei imnuri *Hristos a înviat* și *Priceasna de Paști* („Cu trupul lui Hristos . . .“), Cernăuți 1940.

„Muza Română“

I.

Admirabila râvnă a d-ului prof. Dr. Calistrat Șotropa (Cernăuți) ne dăruiește *Seria a II-a* (N-rele 121—240) din colecția d-sale de „Cântece și jocuri populare românești, armonizate pentru pian, vioară (flaut) și voce“ (1940).

È pentru noi cel mai oportun—izbăvitor moment de a-l omagia pe d. Șotropa cu următoarea precizare privitoare la aserțiunea noastră din „Făt-frumos“ An. X 1935, 182 : „Ich weis es vom Herrn Const. Mandicevski, daß z. B. derselbe E. Mandicevski von der Sammlung des Prof. Dr. C. Șotropa *nur 2 (!) Lieder* harmonisieren konnte (= wollte) ! . . .“.

Faptul că marele Eusebie Mandicevski, al Vienei, și al obștii muzicale mondiale, dar și al nostru, — a ajuns să armonizeze „numai 2“ dintre piesele culese de d. Dr. C. Șotropa, se lămurește prin împrejurarea că d. Șotropa îi prezentase lui Eusebie Mandicevski *numai patru* piese ! Iar contrapunctistul Vienei — răspundea ceea ce cetim în inedita sa scrisoare de mai jos . . .

Leca Morariu

II.

Viena 3 Iunie 1928

I. Parkring 4

Stimate domnule profesor !

Am cercat a armoniza două din cântecele trimise, dar am fost silit a schimba ceva modul în care au fost scrise ; și aceasta numai în scopul armonizării și ritmizării mai corecte și nobile. Să (= se) poate întâmpla că nu va place armonizarea mea nici de fel. Că nu pot armoniza altfel decât după simțirea mea, aceasta este și o afacere a gustului. În cazul neplăcerii, vă rog serios să aveți bunăvoința a arunca foaia mea într'o sobă, unde arde un foc bun, sau în iubitul meu Prut, unde-i cel mai adânc. Celelalte două cântece nu [le] pot armoniza, pentru că nu pricep forma muzicală în care sunt scrise.

Cu multe salutări la toți în societatea „Tudor Flondor“ și cu toată stima

Prof. Eus. Mandicevski

Eudoxiu Hormuzachi și Biserica Mirăușilor

Cu ocazia traducerii unor acte judecătorești pentru Mănăstirea Sf. Ioan din Suceava am făcut cunoștința monahului Filaret Buliga și am dat de două manuscripte în limba germană, unul conținând istoria bisericii Mirăușilor, iar al doilea istoria vechii mitropolii a Moldovei, de pe vremea când aceasta încă nu fusese mutată la Iași. Amândouă manuscriptele, de dată nu tocmai veche (cel mult 40—50 de ani), sunt interesante din punct de vedere al cuprinsului lor.

Vorbesc astăzi despre manuscriptul cu istoria Mirăușilor, al doilea manuscript fiind prea voluminos pentru o scurtă schiță.

Istoria bisericii Mirăușilor din Suceava (*Geschichte der Mirăutzer Kirche, alten Mitropoliekirche der Moldau in Suczawa*), așa cum e scrisă în manuscriptul descoperit, e interesantă pentru faptul că restaurarea ei este legată de inițiativa lui Eudoxiu Hormuzachi, născut ca fiu al lui Gheorghe Hormuzachi, în 18 Iunie st. v. la Cernăuți, crescut în Institutul Terezian dela Viena, fost funcționar în serviciul administrativ și ca atare (1880) fost prefect al județului Suceava, în care funcție a făcut guvernului un raport pentru restaurarea bisericii Mirăușilor.

Autorul necunoscut al manuscriptului încearcă să pătrundă trecutul istoric al principatului moldovenesc din timpurile cele mai vechi, îi trece în revistă pre Voevozii moldoveni până la Alexandru cel Bun și socotește că biserica Mirăușilor, clădirea cea mai monumentală ce ne-a rămas din evul mediu moldovenesc, ar fi ctitoria lui Petru Mușat, urmașul lui Iuga Koriatovici în scaunul Moldovei, trece apoi în revistă timpurile războaielor interne și invaziunilor turcești până la a doua domnie a lui Alexandru Lăpușneanu, care și-a mutat reședința domnească la Iași, încât și mitropolia Sucevii s'a mutat la noul scaun domnesc. S'a întâmplat atunci, scrie autorul manuscriptului, că Mitropolitul Sava a luat cu sine actele și documentele Mitropoliei, nelăsând nici o urmă, după care s'ar putea stabili precis anul și ctitorul Mirăușilor, — mențiune, din care deducem, că autorul manuscriptului nu crede în autenticitatea prefinsei ctitorii a lui Petru Mușat. Aceasta mai cu seamă și pe motivul că atunci, când s'au transportat la Żółkiew moaștele Sf. Ioan cel Nou, s'ar fi dus în Galiția și actele și documentele Mitropoliei Iașilor, împreună cu cele privitoare la vechea Mitropolie a Sucevii și cu cele ale tuturor odoarelor, iar când s'au adus dela Żółkiew moaștele Sf. Ioan la Suceava, actele și documentele,

în afară de cele ce priviau moaștele amintite, au rămas în Galiția până astăzi și nici nu se mai poate da de o urmă a lor. În tot timpul acesta, biserica Mirăușilor a rămas ruină și era cât pe ce să fie dărâmată, administrația orașului cedând biserica, adecă materialul de piatră, din care este clădită, pentru clădirea de case de locuit orcu ar fi cerut, așa că cu vremea n'ar fi rămas nici urmă de biserică. Cu multe demersuri și osteneli, locuitorii ortodocși ai Sucevii au reușit să păstreze ruina așa cum era și de atunci, biserica întrebuințându-se ca magazie de felurite mărfuri și provizii: când de cătră comercianți și locuitori, când de cătră armata din garnizoana Sucevii.

Sute de ani deci vechea biserică, prima biserică a mitropoliei Moldovei, unul din cele mai mărețe monumente arhitectonice din toată țara, a rămas ruină și toate cererile locuitorilor români ai Sucevii au fost zădarnice. Abia în zilele noastre, cu venirea la conducerea prefecturii sucevene a baronului Eudoxiu Hormuzachi, situația s'a schimbat în favorul definitivei restaurări a bisericii Mirăușilor.

Iată ce scrie necunoscutul autor al manuscriptului nostru: „Încă în anul 1880 a trimis prefectul de atunci al Sucevii, baronul Eudoxiu Hormuzachi, un raport cătră guvernul provincial din Cernăuți și a remarcat, că'n mahalaua Mirăușilor din Suceava se află ruinele fostei biserici mitropolitane gr. ort. cu numele a Mirăușilor, proprietatea credincioșilor gr. ort. ai Sucevei, că această clădire este fără orice îndoială cel mai valoros monument de arhitectură din evul mediu al Bucovinei și că, întrucât ar permite mijloacele, ar trebui neapărat de refăcut. Pentru această refacere ar trebui să contribue în prima linie Statul prin Comisiunea centrală pentru conservarea monumentelor publice, în al doilea rând Fondul religios gr. ort. bucovinean, conform cu destinația sa în interesul cruțării și promovării sentimentelor religioase și morale a populației gr. ort. Sucevene, în fine însă și credincioșii n'ar putea fi constrânși să facă această contribuție din cauza situației lor precare materiale, considerând că o mai departe întârziere ar fi în dauna ireparabilă a clădirii, iar pertractările cu Comisiunea centrală pentru conservarea vechilor monumente vor dura probabil vreme mai îndelungată, îmi permit a face prea supusa propunere: Înaltul guvern provincial să binevoiască a dispune, ca biserica Mirăușilor să fie înzestrată cu acoperiș pe spesele Fondului religios gr. ort. și în sfârșit, ca toată chestiunea să fie rezolvată de urgență”.

Și în adevăr chestiunea a fost privită și la guvernul provincial de urgență, căci, cu adresa din 16 Oct. 1880 Nr. 9531, acest gu-

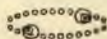
vern a trimis propunerea prefectului Sucevean Consistoriului mitropolitan al Bucovinei, cerând clarificare cu privire la situația patronală a bisericii și asupra circumstanțelor, ce au contribuit la trecerea acestei biserici în proprietate particulară.

Cum pe atunci biserica gr. ort. a Bucovinei era condusă de Mitropolitul între Mitropoliți Dr. Silvestru Morariu (Andrievici), restaurarea bisericii a avut cele mai bune șanse ca să fie îndeplinită. Dar, cu toate stăruințele forurilor competente, chestiunile preliminare (lămurirea problemelor de ordin juridic, executarea planurilor generale și speciale pentru restaurarea clădirii, planurile și modelele picturii interioare și exterioare, cari trebuiau să corespundă ritului gr. ort., clarificarea chestiunii patronatului și a cheltuelilor patronale pentru restaurare și pe urmă și pentru susținerea bisericii refăcute, pentru care trebuia încuviințarea împărătească) — au durat ani de zile. Au trecut astfel cinci ani până ce Mitropolitul Silvestru Morariu, cu raportul din 30 Ian. 1886 Nr. 80/85 a putut înainta Cancelariei imperiale chestiunea restaurării. Raportul a avut succes destul de favorabil, dar cu toată aprobarea prealabilă, sosită la Cernăuți în Dec. 1886, au mai trecut o serie de ani, până ce toate instanțele și toți experții au putut în mod definitiv să-și exprime părerile și până ce toate aceste operate și expertize au putut fi centralizate, așa că lucrările de restaurare au început abia în 1898.

Multe încercări și feluritele corespondențe, rapoarte și rezoluțiuni, cari, în curs de 18 ani, au făcut multe drumuri dela Cernăuți la Viena și înapoi, nefiind prea cunoscute marelui număr de credincioși ort. rom. ai Bucovinei și în general publicului românesc din toată țara românenască de astăzi, prezint acest extras cât se poate de scurt din manuscriptul aflător la monahul Filaret Buliga din Suceava.

Poate că astfel vom atrage interesul cercurilor competente, nu numai asupra manuscriptului cu istoria bisericii Mirăușilor, dar și asupra mai voluminosului manuscris despre vechea Mitropolie a Moldovei din vremurile ei Sucevene.

Filimon Taniac

Nu uitați de ineditele lui C. Porumbescu!

Vitrina cărții

G. T. Kirileanu, *Schitul Cozla, Un scump odor de artă bisericească lângă Piatra Neamț*, Piatra-Neamț 1939. — Bunul, blajinul, temeinicul Moldovean „Moș Ghiță” Kirileanu, din meleagurile lui Creangă, în bine=știuta sa osârdie de a ne da cât mai bogate știri

G. T. KIRILEANU

din vrednicia trecutului, ne dăruiește și această monografioară a Cozlei (din 1764) — „ca lămurire pentru călătorii cari ar dori să se bucure de rămășițele artei bisericești din trecutul nostru și ca un călduros îndemn pentru păstrarea cu sfințenie a acestui prețios odor artistic” (pag. 3). Cinci ilustrații (datorite *artistului=fotograf* A. Chevallier dela Piatra) — între cari pisania „frumos săpată în lemn de stejar” (pag. 7), apoi

minunea de pridvor și chipul ctitorului *Schimnicul Vasile* — stau mărturie și adevărată podoabă râvnii celui ce-i Omul de omenie Gh. T. Kirileanu. Foarte îndreptățită înfierarea neghioabelor ¹⁾ sterpe împopotări: „Dar la reparația (Cozlei), făcută sub fostul protoereu Gh. Popovici, s'a săvârșit și această faptă rea a înlocuirii turnului vechiu al schitului, printr'un turn mai înalt cu totul nepotrivit, șubred și urît boit“ (pag. 6). În pomelnicul schițorului — și-un *Dediul* ²⁾, care, conjecturează d. Kirileanu, ar putea fi Mocanul pomenit de Creangă. Și iarăși îndemnul și *precizarea*: „Să sperăm că înaltele autorități din orașul Piatra precum și toți bunii creștini iubitori ai sfințelor lăcașuri ce ne-au lăsat strămoșii, vor îndeinde o mână de ajutor pentru buna păstrare a acestei adevărate comori pentru *arta săpăturilor în lemn, decât care aici, în valea Bistriței, numai măiestrele strane din mănăstirea lui Vodă Barnovschi din Buhalița sânt mai presus*“ (pag. 13).

Și câte asemenea știri, n'or fi stând tănuite printre însemnările aceluiaș duios râvnitor al trecutului Gh. T. Kirileanu!...

L. M.

* * *

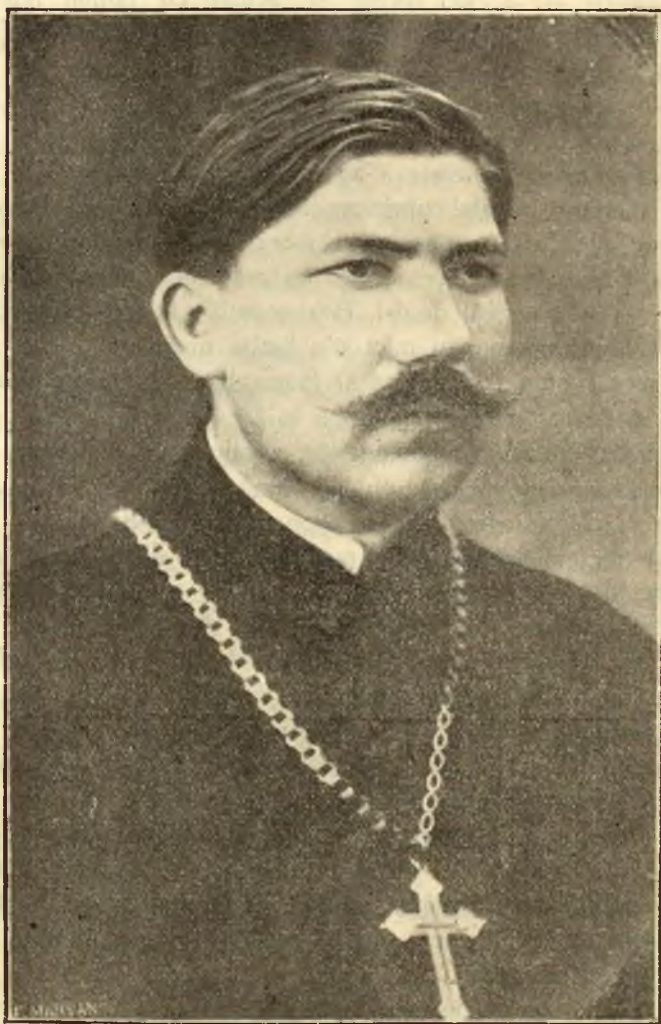
Bezveconnâi, Gh. G., *Din trecutul nostru*, Nr. 1—39, An. I—IV, 1933—1936, Chișinău, 1933—1936. — Programul neobositei activități a d-lui Bezveconnâi, pornită în 1933 cu revista „Din trecutul nostru“, se evidențiază în următoarele cuvinte: „Ne-am făcut o datorie de a scoate din cadrele prăfuite ale trecutului Basarabiei figuri interesante, care au avut o menire deosebită în societatea vremii, chipuri și aspecte, peste care timpul a așternut o nemerită uitare“ (Nr. 6, 1934) și apoi: „Oglindirea trecutului în chip fidel, afirmarea specifică de dincoace de Prut, realitatea — cu toate însușirile și scăderile sale — iată în trăsături generale, un întreg program de muncă“ (Nr. 23—14, 1934).

Elocvente titlurile articolelor, cuprinse în această revistă: Armenii din Basarabia (Nr. 3—4), Familia Ciufli (Nr. 5), Arhondologia Basarabiei (Nr. 7—8), Navigația basarabeană și creatorul ei

¹⁾ Și ți-i aminte că, la fel, cineva a crezut că trebuie să-i pună căciula unui turnuleț bisericii lui Ștefan cel Mare dela Răuseni (jud. Suceava)! Și cât de cuviincios proporționat se înfățișa pe vremuri turnul-clopotniță al lui Petru Șchiopul (1589) dela Mănăstirea Sf. Ioan, Suceava, față de actuala diformă namilă cu care ne-am proslăvit dela restaurările anului 1896!

²⁾ Un biet ciurgău de părauș din Pătrăuți pe Suceava se cheamă *Păraul-Dediului*.

(Nr. 9—10), Femeia basarabeană (Nr. 11—12), Congresul femeilor române, Contribuție la istoria boierimii basarabene (Nr. 17—18),

D. FURTUNĂ

Eteria (Nr. 25—27), Masonii din Basarabia, Românii și Rușii, folclor basarabean (Nr. 28—30), Semimileniul Chișinăului, Românii din Rusia (Nr. 31—34), Asociația în numele lui Christos și păstorul ei (Nr. 35), iar Nr. 21—24 este în întregime dedicat Bucovinei, cu studii ca : *Figuri și umbre din Bucovina și impresii și cercetări din moșia*

Stupca. Întălnim aici familii bucovinene ca : Niculiță-Popovici, Petrino, Tabără, Calmuțchi, Grecu, apoi Tiesenhausen, Mantz etc. Dar și alte numere ale acestei reviste se ocupă cu familii bucovinene ; astfel găsim : familia Hurmuzachi (Nr. 13—14), Gafenco (Nr. 2 și 15—16), Balș (Nr. 7—8 și Nr. 17—20), Scarlat Pruncu (Nr. 13—14), Mitropolitul Bucovinei : Silvestru Morariu (Nr. 15—16), Păunel, Stârcea, Cheșco, Vasילו, Calmuțchi (Nr. 17—20) etc.

Din simpla enumerare a acestor titluri mai importante, cetitorul își poate închipui bogatul cuprins ce i-l oferă revista d-lui Bezveconnâi. De reținut e, că afară de puținii colaboratori ca : Sorocovenco, Madan, Sinadin, Stino, Gorovei etc., cari au publicat și ei una=alta, aproape întreaga revistă e scrisă de d-l Bezveconnâi. Ici=colo, reproduceri de poezii și contribuțiuni mai mici și'n limba rusă.

Viitorul istoric de sinteză al Basarabiei va trebui neapărat să recurgă și la această revistă, unică în felul ei.

Tânărul autor, plin de energie, continuă cu deosebită râvnă și mari sacrificii materiale, să publice această revistă, care va aduce încă multe foloase istoriografiei naționale românești.

Nu pierdem ocazia de a rectifica unele mici greșeli de tipar ; *Tegernze* în loc de *Tegernsee* (Nr. 36—39 pag. 44) ; *Șihmatov* în loc de *Șahmatov* (Nr. 36—39 pag. 54) ; *Kotzebul* în loc de *Kotzebue* (Nr. 36—39, pag. 62) ; *Wamberk* în loc de *Wamberg* (Nr. 36—39, pag. 129) ; odată cetim *Wieghe*l (Nr. 7, pag. 13) iar într'alt loc *Wighel* (Nr. 10, pag. 14). Poetul englez *Oscar Wilde* se transcrie cu *Whaild* și *Iohann Heinrich lung*, numit și *lung Stilling* este redat cu *Young Ytilling* (Nr. 36—39, pag. 32 și 39) etc.

Ar mai fi de obiectat că în note și chiar în bibliografie, titlurile lucrărilor consultate — e vorba de literatura slavă întrebuințată de autor — nu se dau în original sau cel puțin transcrise cu litere latine, ci în traducere românească, așa că greu te orientezi asupra primului izvor. N'ar fi de prisos un Indice.

E deci o foarte utilă operă, realizată — știm — cu enorme și eroice jertfe — și'n care, cu atât mai mult d. Bezveconnâi ar trebui să se emancipeze de anumite critici violente, cari sânt alături de interesul științific (ca d. p. cele împotriva d-rei Dvoicenco, autoarea studiului *Viața și opera lui C. Stamati*).

Dr. Elpidefor Panciuc

* * *

Dumitru Furtună, Izvodiri din Bătrâni, București 1939. — Cetitorul de adevărată literatură, îndrăgostit până la confundare cu opera

de creație, care-i răscolește dar și hrănește întreaga lui spiritualitate, e socotit, în „urbea“ lui, ca un om cu totul ciudat, desaxat și chiar înapoiat. Aceasta, pentru că urbea atotștiutoare vede mereu pe masa lui de lucru filele îngălbenite, când ale unui clasic, când ale altuia.

Azi așa, mâne așa, și categorisirea pe scara valorilor culturale e gata : „Ci-că ăsta-i om cult ! Abia acum l-a descoperit pe Cara-giale și pe Creangă !“

Urbea l-ar vrea în ton cu ea pe acest cetitor. Ar dori să-i găsească masa plină cu cliduri de cărți pe gustul ei : îndoelnice vieți romanțate, care stălesc memoria marilor scriitori ; mulțimea de romane ale unor autori încă în vârsta pubertății ; volume de poezii cu foarte multe vorbe ritmate și rimate, dar fără nici o idee, fără niciun sens și fără niciun conținut estetic, — cărți ce-au invadat de o bucată de vreme editurile bucureștene și nebucureștene.

Poate nu-mi venia în minte această scurtă introducere la recenzia de față, dacă, acum câteva zile, pe când discutam cu un prieten despre romanele unui foarte tânăr pretins scriitor, prietenul meu, om pașnic și la locul lui, într'un moment de autentică indignare, n'ar fi izbucnit : „Dece nu-l închide Țara pe individul acesta, Domnule ? !— Mă întreb și eu acum, tot așa de naiv și de simplu : „Dece nu-l închide ?“

*

Cărțile rare apar rar. Și atunci uiți toate gândurile amare, căci sufletul ți se limpezește de zgura unor lecturi ce, vrând-nevrând, ai fost nevoit să le parcurgi.

Una din aceste cărți rare, apărută în vara anului trecut, este *Izvodiri din Bătrâni* a Păr. Econ. Dr. D. Furtună, neobosit izvoditor al trecutului nostru.

Îl știam pe Păr. Furtună istoric al Bisericii Române din acea valoroasă operă *Preoțimea românească în sec. XVIII-lea* și din atâtea studii și articole prin revistele de specialitate ; îl știam neostoit cercetător al lui Ispirescu, Eminescu, T. Pamfile, Creangă, despre care a publicat multe studii, având, în pregătire, și o lucrare a vieții și operei lui Creangă ; îl știam mereu aplecat asupra hrisoavelor trecutului românesc ; îl știam, însfârșit, răsfoind podurile primăriilor din Moldova pentru a urmări viața teatrului din această provincie, dar nu bănuiam că, între toate aceste preocupări și aceea oficială de inspector al seminariilor teologice, în clipe de răgaz, târziu noaptea, la Dorohoi, în casa prăfuită de izvoade și însemnări, străjuită de vechea bisericuță

de lemn, Păr. Furtună lucra la aceste *Izvodiri din bătrâni*, „sclipuite din ținuturile de sus ale Moldovei celei cu graiu așa de blajin și cu chipul așa de întristat“, cum însuși așa de frumos spune în *Cuvânt de bună întâlnire*, ce servește de prefață.

Cartea cuprinde un mănunchi de 14 povești sau „vorbe bătrânești“, cum le spune autorul. Toate sunt auzite în părțile Moldovei de Sus.

Subiectele unora din ele se întâlnesc — și la Ispirescu și la Creangă. Așa de pildă, *Făț-Frumos-Graur* (pg. 23) ar corespunde cu *Porcul Fermecat* din Ispirescu și cu *Povestea Porcului* din Creangă, iar *Căpiță Norocosul și iepurașul* (pg. 147), cu *Ursul păcălit de vulpe* din Creangă.

Interesantă însă la aceste basme, ale căror subiecte se găsesc și la înaintași, este țesătura elementelor specifice regiunii în care ele circulă. Ideea, se știe, are la unele basme o circulație foarte mare, uneori în cuprinsul întregului popor, alte ori depășind chiar hotarele, având adecă circulație europeană.

Cartea aceasta de *Izvodiri* cuprinde și basme inedite, am putea spune, basme în care și subiectul și ideea sânt specifice Moldovei de Sus, nefigurând în colecțiile curente. Așa, d. p. ar fi, dacă nu mă înșel, *Mărioara cea Frumoasă, Credința, învățătura și hărnicia și Dumnezeu răsplătește pentru toate*.

Altă caracteristică, rar întâlnită în culegerile de basme românești, dar pe care o găsim în unele basme din cartea de față, e împletirea povestirii cu crâmpoie de poezie lirică populară. Formulele mediane stereotipe sânt înlocuite cu versuri. La Ispirescu se întâlnesc mai mult formule stereotipe ca acestea: *Un tăciune / Și un cărbune / Spune, băiete, spune*, pe când la Furtună întâlnim adevărată poezie lirică:

Foileană trei zimcele
Leagă-ți boii la propele
Cu trei fire de măgele
Și vin la noi de mă cere.

De m'or da, de nu m'or da
M'a da frunza și iarba
Și oiu fugi cu dumneata

(*Hărălui și Mândra lui*, pg. 13)

sau : Dragostea-mi trece prin apă,
Nu se teme că se 'neacă.

(*Voinicel blestemat*, pg.44)

sau : Foaie verde stejărel
Pe cel deal, pe colnicel
Mi s'arată-un voinicel . . .

(*Voinic-Floare-Jumătate*, pg.70).

Împletirea povestirii cu versuri lirice poporane descopere un caracter original al basmului românesc, pe de-asupra ideii, care poate fi europeană sau chiar indo-europeană.

Una din povestiri, și anume *Nu cânta, băiete*, conține elemente cari amintesc de *Cenușăreasa* fraților Grimm. Feciorul împăratului reușește să recunoască pe fata care l-a fermecat cu ajutorul pantofului, lăsat de aceasta în rășina topită (la Fr. Grimm, în smoală), pusă în cale de craiu. Îmi vine a crede că povestea aceasta ar fi o contaminare dintre *Fata moșului cea Cuminte* a lui Ispirescu și *Cenușăreasa* lui Fr. Grimm, contaminare realizată de Pr. Furtună. Nu este exclus ca autorul s'o fi auzit chiar în forma aceasta, contaminarea fiind făcută de popor, în Bucovina, unde se știe¹⁾ că basmele germane au influențat uneori pe cele românești. Însuși autorul, a fost izbit de această asemănare, căci îmi închipui că Păr. Furtună — și nu poporul — a strecurat discret, în mijlocul povestirii, următoarele: „Fata moșneagului mi se diresese un lucru de împărăteasă că trecuse vestea și dincoace, pe aici pe la noi, la Moldova lui Ștefan. Ce să-i faci?” (pg. 134).

În această interesantă culegere se găsește și un basm *Voinicul Blestemat* (pg. 39), cu altă semnificație decât aceea ce o au, în general, basmele românești. Eroii basmului citat nu reușesc până la urmă să învingă geniul răului și cad sub demoniaca lui putere. Ei nu s'au putut sustrage fatalității, străvechea credință dacică. Faptul acesta l-a observat și d-l M. Ilovici în revista „Moldavia” dela Bolgrad, în nr-ul de pe Nov.—Dec. 1939.

Cartea *Izvodiri din Bătrâni* mai e o carte rară și prin limba și talentul de povestitor al autorului.

Vorbind despre basmele lui Creangă, Ibrăileanu spunea că „Basmul, povestea, valorează cât valorează talentul celui care povestește”. Părintele Furtună are tocmai un mare talent de povestitor. Pentru a-l simți însă, trebuie să-i deschizi numai cartea; vrând-nevrând, te fură domol cu povestirea, așa cum glasul dulce al bunicii de altădată te scotea de realitate și te purta pe târâmurile fermecate.

Aș mai vrea să spun că autorul *Izvodirilor din Bătrâni* nu-i un simplu culegător de povești în sensul folcloric al cuvântului, ci a trecut prin talentul lui de povestitor ceea ce-a cules sau auzit: „A fost odată ca niciodată, pe când se plodiau poveștile și lumea n'avea nevoie să le nvețe; pe atunci florile aveau glas și cântau de dragoste,

1) ??? Notă a redacției.

iar cântecele lor se întovărășiau cu șaptele frunzelor neștiutoare de durere, și așa se proslăvia numele lui Dumnezeu din cer până'n pământ" (*Voinic-Floare-Jumătate*, pg. 65).

Nu se poate spune că'n acest linceput de poveste n'a lucrat și autorul.

Dar însușirea de povestitor se dublează la Pr. Furtună și cu deosebita-i sensibilitate artistică pentru limbă, care-i scăldată în boarea graiului moldovenesc, dar așa de românească și totodată literară.

Faptul care ne aduce aminte de pleiada de moldoveni: Eminescu, Creangă, Hogaș, Sadoveanu, care-au avut neprețuitul simț artistic de a șterge pe nesimțite asperitățile dintre graiul provincial și limba literară, în sensul că, fără a-și pierde pecetea, cele mai frumoase și sugestive expresii provinciale se integrează în limba literară, devenind bunul comun cel mai de preț al culturii unui popor.

Și nu mă pot stăpâni ca, în încheiere, să nu reproduc, măcar în parte, frumoasa prefață a autorului. O fac aceasta împins și de dorința de a arăta rânduri de antologie și de limbă românească :

„Din poveștile cu care mi-a fost dat să-mi alint dulcii ani ai copilăriei fără griji, bogate 'n voioșie și sărace de lacrimi, scot la lumină, deocamdată, pe acestea ce le vedeți.

Sunt scripuite din ținuturile de sus ale Moldovei celei cu graiu așa de blajin și cu chipul așa de întristat. Strângătorul a căutat ca ele să fie găsite în vesmânt cât mai credincios locului de unde vin și să poată fi ca niște moșnegi din acea parte a pământului nostru, cunoscându-i oricine după înfățișare, după credință, ba și după obiceiuri și port, căci moșnegii aceștia au un cusur, care se zice încă păținare : n'or schimba ei cojocul pe burnuz, ori opincile pe iminii, Doamne Sfinte !

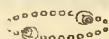
Deaceea și mănunchiul acesta de vorbe bătrânești mai că poate ajunge la vârsta de a fi un crâmpei, măcar cât un firicel de iarbă de leac, din sufletul acelor cari, ori le-au moștenit pe de-a întregul, ori le-au alcătuit în parte, alăturând durerea cu zâmbetul, în acea spusă firească, izvorită fără altă poruncă decât porunca închipuirii celei doritoare de codri deși și luminișuri largi ; aceste izvoare de lacrimi ale inimii curg, pare-mi-se, fără altă plăcere decât aceea de a urma o cale bătută de părinți și a adormi ușor și tainic pe ascultătorii care cu greu pot duce pe umeri cea vreme mohorită din nesfârșitul nopților de iarnă" (pg. 3).

Am spus prea puține despre prețioasa culegere *Izvodiri din*

Bătrâni și despre autorul ei. Cine vrea să afle mai multe, s'o ce-
tească. O recomand nu numai cu toată căldura, ci și cu întreaga
convingere că este o carte rară. Carte rară ca și acea minunăță carte
de povești bucovinene *Dela Noi*, despre care N. Iorga spunea că
are „atâta culoare și mișcare... atâta nuanță și capriciu popular, atâta
haz ascuns în lumina ochilor șireți, cari se văd printre rânduri, atâta
adevăr în dialog, încât... poate fi așezată mai sus decât multe vo-
lume de literatură, care au ieșit în lume cu vuiet și zarvă”.

Dorohoi 4 Ianuarie 1940

Vasile Alexandrescu

Multe și mărunte...

Trăinicia frescelor moldovene. — După Radu D. Rosetti, *Instantanee turi-*
stice (1939) 73: „Fiindcă veni vorba de distrugerea frescelor, știți d=voastră că cele
care au rezistat mai mult vremii și intemperiei au fost ale meșterilor noștri, dela
monașiriile din Bucovina? Și n'au fost așezate la adăpost, ca cele din Italia, ci de
cele mai multe ori pe zidurile din afara bisericilor, supuse vara arșiței soarelui, iarna
ploilor și vifornitelor”.

* * *

Vin roșu pe fața de masă! — Din *Instantanee turistice* (pag. 90—91) de
Radu D. Rosetti: „Cunoaștem cu toții catastrofa când se varsă un pahar cu vin
roșu pe-o față de masă albă — mai ales când ești musafir și ești autorul deza-
strului. — Nu-î nimic, iese la spălat — se grăbește să consoleze stăpâna casei pe
neîndemânatec (presărând repede sare peste roșul corp delicat) dar, fie vorba între noi,
înjurându-l în gând, fiindcă e pătită și știe că, cu toată frecătura cu sodă, amintirea
rămâne pe vecie. Deaceia, m'am mirat că, deși în Italia se consumă mult vin roșu,
n'am văzut nici o față de masă pătată. Secretul e: Glicerina. Avis”.

O. L=M.

* * *

Femei în parlamentul român! — Ar fi să fie! După manualul școlar:
Dreptul constituțional și administrativ pentru clasa a VIII-a de liceu, de M. A. Du-
mitrescu. Ediție revăzută și adăugată de G. Alexianu, profesor universitar. Manu-
alul e aprobat de Minist. Educației Naț. cu ord. Nr. 259 din 17 Iulie 1939. Și'n
adevăr capitolul *Compunerea Adunării Deputaților* (pag. 74 și urm.), la întrebarea
Cine poate fi ales? (pag. 76 și urm.) răspunde (pag. 77): „Femeile, întrunind con-
dițiunile de mai sus, pot fi și dânsese alese în Adunarea Deputaților”!!! Ori noi
știm că Legea electorală din 11 Mai 1939 (promulgată cu 2 luni înaintea aprobării
din 17 Iulie 1939!), glăsuiește ritos (Art. 4 lit. c): „femeile nu sunt eligibile în
Adunarea Deputaților!!!

Semnălăm faptul, pentru a dovedi din nou ceea ce s'a mai arătat în acest
„Făt-frumos” (An. XI 1936. 127—128): Cât de... originală e orientarea d=lui
Gh. Alexian în ale jurisprudenței!...

Filosofismul lui Lucian Blaga. — Filosofismul d-lui L. Blaga, așa cum noi l-am veștețit și 'n ale noastre *Precizări*, Cernăuți 1938 — îl vedem ultratranslucid vizat și de-un autentic filosof, de d-l Alex. Ieșan, *Filosofia Kantiană interpretată de d-l I. Petrovici*, Cernăuți (1938), unde cetim: „... Urgența unei reconstrucții morale este adânc simțită; străduința spre scopuri spirituale se întrezărește și prin inflația verbală prin care se caută o nouă așezare de valori. — ... contingența problemelor politice și sociale reclamă o cugetare concretă, care să se scoboare până la acțiunea zilnică în domeniul necesităților din viața practică, însă pe fundamentul tradiției filosofice autentice. Motive din legende populare, nostalgii pastorale pot fi înfățișate ca aspecte caracteristice ale etnicului românesc în dezvoltarea sa istorică; dar calitatea acestuia are nevoie de îmbogățire progresivă prin eforturi de pătrundere și asimilare a principalelor forme de cultură cari stăpânesc lumea...”.

L. M.

* * *

Creditorii lui Alecu Rusu. — În *Buletinul Oficial a Moldovei*, Iași anul XXVII, Nr. 67 din 20 August 1859, am găsit lista tuturor acelor care au împrumutat bani lui Alecu Rusu și al căror număr se ridică la impresionanta cifră de 37!... O redau, ca titlu de curiozitate, fără nici un comentariu.

Giudecătoria ținutului Roman

„În urmarea mijlocirii giudec. ținut. Iași, secția a 2-a, sub Nr. 6141, ca să se facă cercetare, prin carte de blăstăm, de pre averea răpos. Alecu Rusu, ce s'ar fi răpit de vechilul răpos. numit Stavarachi Gheorghiu, de pe moșia Mîrcești, pe de o parte s'au însărcinat pe D. Candidatul a deplini o așa lucrare cu termen la 30 a curente, iar pe de altă să publice acest termen spre știință creditorilor răpos. Rusu și care după comunicația giudec. de Iași sînt:

Banca Națională, bancherii Vitner și Raișăr, Gustav Boris, Ruxandra Ventura, Iosif Darne, Iancu Leib Vaișer, Candel Avram, Sișa Haia Laiter, Aga Iordachi Hermeziu, Paulina Șeching, Iancu Docan, I. D. Mașguș, S. M. Fechiștain, Feiga Herman, Ioan Șar, Amalia Cihac, Gheorghie Petrine, Paulina Duca, Cristiea Virț Pester, Doctorul Glic Carl Tornburg, Ioan Jora, Maiorul Alecu Fotin, Dimitrie Morfu, Iorgu Sigara, Dimitrie Pruncu, Hristiean Rațnic, Dimitrie Buznea, Caliopeia Paști, Mihalachi Dimitrescu, L. J. Feighilic, Clementina Catargiu, Dimitrie Casu, Leiba Vais, Stavarachi Gheorghiu, Cleopatra Aslan și Medelinc. Panaite Bostănescu, ca la citatul termen să fie stăruitori la fața locului, cunoscînd că rezultatul se va încheie numai în ființa celor stăruitori, iar în ne urmare exoficiu și fără ființa Dlorsale“.

Nec. Stefci

CRONICĂ

Moravuri scriitoricești. — (Bustul lui... Victor Eftimiu !..) — Singurul scriitor în viață cu statuie (recte : bust) e Victor Eftimiu. Practic și prudent, autorul „Cocoșului negru“ n'a lăsat pe seama urmașilor și pe-a lui Barasky această grijă și, neștiind ce poate aduce ziua de mâine, și-a comandat un bust care să-l flateze și l-a așezat în fața apartamentului său pe-o aleie în Cișmigiu (recte : într-o grădiniță din fața Cișmigiuului). Azi el se înfruptă cu voluptate din plăcerile celebrității... În schimb doamna Agepsina Macri, soția scriitorului e revoltată. De câte ori sună să vie fata din casă, nu răspunde nimeni.

— Unde ai fost iarăși, Marișo ?

— Păi fusei în Cișmigiu, să-l șterg pe conașu de praf ! —

(După „Curentul, Magazin literar“ An. II Seria II Nr. 54 din 14 IV 1940).

* * *

Mare triumf meserieșesc la Cernăuți. — Din arhigeneroasa strădanie a lui *Dr. Aurel Morariu*, organizator al „Meseriașului Român“ în cor, conferințe, șezători și cooperație, — și cu toate bețele'n roate provenite dela te=miri=cine și mai=nime. (deși uneori înalte oficialități și chiar „prieteni¹⁾ liberali“ de-ai d-lui *Dr. Aurel Morariu*) — în ziua de 14 Iunie 1939 „Meseriașul Român“ s'a împlântat cu nădejde în inima Cernăuțului, sfințindu=și cu creștinească și românească cuviință noul locaș (magazin de coloniale și restaurant) din str. Flondor. Iată-l adevăratul românism constructiv !

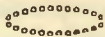
El. P.

* * *

Studii Italiene V (1938). — Revista „Studii Italiene“, dirijată de profesorul *Al. Marcu*, își continuă, și'n acest al 5-lea an, tradiționala-i prezentare a vieții artistice (pg. 103—144), literare (5—46 ; 149—156 ; 167—170), istorice (85—101 ; 157—166) și culturale (47—83 ; 145—148) italiene în legătură cu România. Din capul locului se impune studiul d-lui *Marcu Un motiv din Tasso în Tiganiada lui Budai-Deleanu* (5—17). E vorba de „spiritul de mort închis în trunchiul de copac“ (pg. 8), motiv comun atât literaturii antice începând cu Apolloniu și ajungând până la Virgiliu, cât și celei moderne (dela Dante la Tasso), pe care Deleanu l-a introdus în cântul al VI-lea din opera sa. Autorul, arătând coincidența mai notorie de elemente existente la Deleanu și Tasso, are ocazia de-a face importante considerațiuni asupra caracterului pre-romantic și pseudo-clasic al poetului ardelen. Pe lângă alte contribuțiuni ale sale, prețioasă mai e relevarea directorului Revistei, în *Miscelania* (pg. 157—160), despre un episod trăit în România de celebrul patriot

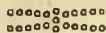
¹⁾ Nu odată eram gata să dăm în vilcag numele celor ce până astăzi un capăt de ață încă n'au cumpărat la „Meseriașul Român“... Dar să nu ni se reproșeze că nu i-am prevenit !

mazzinian *Felice Orsini*, care fu arestat la Sibiu (1854), după cum dovedesc propriile-i scrisori, publicate de istoricul A. M. Ghisalberti (*Lettere di Felice Orsini*). — Alte articole se referă la speciale aspecte italiene. Astfel *U. Cianciolo* face o subtilă analiză asupra principalelor corecțiuni introduse de Manzoni în Ed. a 2. a romanului *I Promessi Sposi*, operă, după cum arată criticul, izvorită dintr'un mai rafinat simț artistic, îndepărtat de orice erudiție greoaie („Le correzioni a *I Promessi Sposi* del Manzoni poeta”, pg. 19—31). *G. R. Ansaldo* oferă o mișcătoare evocare a figurii lui *Diego Angeli* (pg. 103—115). — Referindu-se la raporturi italo-române, d-na *Alice Marcu* prezintă — cu migălos amănunt — valoarea operei *Della Famiglia* a lui L. B. Alberti și însemnătatea versiunii românești din cartea a treia, sub titlul *Guvernul Familiei* (1871), care, deși atribuită de O. Spinazzola (prof. la „Sf. Sava”) liberul ei traducător, al opiniei de atunci, lui A. Pandolfini, avu în România mare răsunet social și școlar. — Mai colaborează D. Bodin, Emil Virtosu, N. Georgescu-Tistu, H. Blazian, Șt. Crudu și C. Ionescu. — Recenzii, însemnări bibliografice și un amănunțit răboj continuă a informa și aprecia cultura italiană în România și cea română în Italia. **Anna Siciliano-Iroaie**

Dela administrația „Făt-frumos“

Ne-au mai achitat (în 1939): D-na Dr. Livia Cionca, 6/III: 200 lei — finea 1939; d. I. Vicoveanu, 6/III: 400 lei pe 1938 și 1939; d. Aurel Barbier, 7/III: 200 lei — finea 1940; Păr. Gh. Sofian, 9/III: 400 lei lichidând totul; Liceul „Dragoș-Vodă”, Câmpulung-Bucovina, 11/III: 200 lei pe 1938 și 27/V: 200 lei pe 1939; d. Valerian Dobos-Boca, 12/III: 100 lei pe 1937 și 7/XII: 100 lei pe 1938; d. Dr. Vladimir Prelipcean, 20/III: 100 lei pe 1938; d. Laurentie Tomoiagă, 22/III: 250 lei — $\frac{1}{4}$ 1939; d. V. Mitric, 29/III: 600 lei pe 1936—1938; d. T. Onciulescu, 31/III: 200 lei pe 1938; G-ral N. Negreanu, 3/IV: 200 lei pe 1938; d. Dr. Aram Frenkian, 4/IV: 100 lei pe 1939; d. Dr. Val. Șesan, 2/V: 200 lei pe 1939; d. Alex. Vasiliu, 28/IV: 200 lei pe 1939; d. Leonida Bodnărescu, 28/IV: 200 lei pe 1939; D-na Valeria V. Oprescu, 8/V: 200 lei pe 1938; Păr. Ambrosie Popovici, 19/V: 400 lei lichidând totul; d. Ciprian Rațiu, 27/V: 200 lei pe 1939; d. Alex. Dulgheriu, 31/V: 200 lei pe 1939; d. Maxim Boșcoian, 6/VI: 100 lei pe 1939; d. Ioan Armean, 30/VII: 200 lei — finea 1940; d. Dr. Max Hacman, 4/IX: 200 lei pe 1938; d. Dr. N. Tcaciuc-Albu, 4/IX: 200 lei — finea 1938; d. Em. Iliuț, 4/IX: 200 lei pe 1937; D-na Ecaterina P. Ionescu, 3/X: 500 lei — $\frac{1}{2}$ 1940; d. Dim. Rusu, 7/X: 200 lei — finea 1938; d. Dr. Silv. Găina, 7/X: 200 lei pe 1939; d. C. Ieremievici-Dubău, 7/X: 200 lei pe 1939; Lic. „Grig. Ghica Vodă” Dorohoi, 14/X: 200 lei pe 1939; d. Petru Petrescu, 17/X: 200 lei pe 1939; D-ra Oltea Corvin, 18/X: 100 lei pe 1940; d. Dr. I. I. Ilescu, 25/X: 200 lei pe 1939; Soc. „Miron Costin” Roman, 27/X: 200 lei pe 1939; d. Dr. Tr. Cantemir, 2/XI: 200 lei pe 1938; d. Alex. Dăscălescu, 2/XI: 100 lei pe 1939; d. Teofil Gramatovici, 6/XI: 200 lei pe 1939; d. V. Posteuță, 8/XI: 100 lei pe 1939; d. Al. Epure, 15/XI: 200 lei pe 1939; d. Dr. Al. Bocâncu, 18/XI: 150 lei pe 1939; d. Dr. Minodor Bendeyschi, 27/XI: 200 lei pe 1939; Păr. Fabian Bodnărescu, 22/XII: 90 lei pe 1939; Păr. Arhim. Dionisie Burac, 22/XII: 200 lei pe 1939. — Vom continua cu achitățile din 1940. — Administrația revistei „Făt-frumos”: **O. L. M.**

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
CERNĂUȚI, str. Munteniei 14

ABONAMENTUL (achitat numai anticipativ)

În Țară : 200 lei pe an

În Străinătate : 300 lei pe an

Colaboratorii plătesc numai 100 lei pe an

CUPRINSUL :

- Leca Morariu Pe urma celor ce s'au dus . . .
Octavia Lupu-Morariu . Cântec popular
Victor Morariu „Gură-cască prin Suceava“
* * * Om primejdios !
Tiberiu Crudu Fântâna părăsită . . . (Versuri)
Dr. Const. D. Samson . Eminescu și Veronica Micle
Artur Bosch Die Uhren (trad. din D. Anghel)
Alex. Vitencu Documente bucovinene
Artur Bosch Wie das Meer singt (trad. din D. Anghel)
C. Gh. Bucevschene
Aurel Sânger Belșug (Versuri)
V. Alexandrescu La moartea boierului Ștefan
Seb. Popovici Mi-a zburat buha pe casă (Versuri)
Leca Morariu și Eusebie
 Mandicevschi . . . „Muza Română“
Filimon Taniac Eudoxiu Hormuzachi și Biserica Mirăușilor
Leca Morariu, Dr. Elpi-
 defor Panciuc și
 V. Alexandrescu . Vitrina cărții
Octavia Lupu-Morariu,
 Leca Morariu și
 Nec. Ștefu Multe și mărunte . . .
Elena Popescu și Ana
 Siciliano-Iroaie . . Cronică
* * * De-ale administrației lui „Făt-frumos“

BIBLIOGRAFIE

- Victor Morariu, *Vasile Bumbac (1837—1918, Pagină din istoria literaturii bucovinene*, Cernăuți 1940.
- Victor Morariu, *Prima traducere germană a „Luceafărului”*, Cernăuți 1940.
- Leca Morariu, *Studii*, Cernăuți 1939.
- Leca Morariu, *Eminescu și Veronica Micle*, Cernăuți 1939.
- Leca Morariu, *Multe și mărunte I*, Cernăuți 1940.
- Corneliu Gheorghian, *Eminescu și pictorul Bucevschi*, Cernăuți 1940.
- P. Ispirescu, *Viața și faptele lui Vlad Vodă Tepeș*, Cernăuți 1939.
- P. Iroaie, *Sensul folcloric în poezia lui Eminescu*, Cernăuți 1940.
- P. Iroaie, *Note lingvistice I*, Cernăuți 1940.
- Traian Chelariu, *Dulcile cuvinte*, Cernăuți 1940.
- Traian Chelariu, *Trei comunicări*, Cernăuți 1940.
- Traian Chelariu, *Casă pe nisip*, Cernăuți 1940.
- Aurel Vasiliu, *Asemănări între doi adversari*, Cernăuți 1940.
- Aurel Vasiliu, *Eminescu, Un mare neînțeles*, Cernăuți 1940.
- Nicolai Grămadă, *Vechile peceți bisericești bucovinene*, Cernăuți 1939.
- Ioan Zugrav, *Arhiepiscopul Ipolit Rădăuțeanul...*, Cernăuți 1939.
- Dr. Elpidéfor Panciuc, *Beiträge zur Biographie I. Fedkowicz's...*, Cernăuți 1940.
- Dr. Calistrat Șotropa, *Muza Română: Căntece și jocuri populare...* Cernăuți.
- Ax. B. Opreșanu, *Haideucii: Dramă...* Cernăuți 1940.
- Vi. Bănățeanu și E. Knittel, *Ghidul turistic... al Ținutului Suceava*, Cernăuți 1939.
- Vasile Loichiță, *Cuvântări inaugurale și ocazionale*, Cernăuți 1939.
- Șt. Pavelescu, *Șt. O. Iosif în Bucovina, Suceava* 1940.
- Dr. F. Gassauer, *Miscellanea I*, Suceava 1940.
- Erast Diti Tarangul, *Jurisdicționalizarea curților administrative în România Iași* 1940.
- Petru Iroaie, *Grăi și băsmuire cirebiră I*, Iași 1940.
- Petru Stati, *La poarta visului, Versuri*, Iași 1940.
- Gheorghe Bzvivconi, *Cărturari basarabeni*, Chișinău 1940.
- P. V. Ștefănuță, *Datelinele de Crăciun și Anul Nou pe valea Nistrului de Jos*, Chișinău 1939.
- Paolo Soldati, *La poesia di Octavian Goga*, Craiova 1939.
- Șt. Bezdechi, *Antologia poeziei grecești, 1800—1930*, Cluj 1939.
- Ștefan Meteș, *Din relațiile și corespondența poetului Gheorghe Sion...*, Cluj 1939.
- Al. Lascarov-Moldovanu, *Biserica năruită, Roman*, București
- Dr. Gheorghe Mihujă și Lucian Costin, *Monografia satului Lisaura, (Jud. Suceava)*, București (1939).
- Michele Barbi, *Poesia popolare italiana...* Firenze 1939.
- Ladislao Gáldi, *Le origini italo-greche della versificazione rumena*, Roma 1939.
- Eugen I. Păunel, Viktor Umlauff von Frankwell, *Ein unbekannter Bukowinaer Dichter und Allecsandri-Übersetzer*, Extras din rev. „Stüdostdeutsche Forschungen”.
- José Licinio Rendeiro, *A arte e os artistas na Romenia*, Tipografia Vouga, Lu-bango (ANGOLA=AFRICA) 1939.

* * *

Buletinul „Mihai Eminescu” (Cernăuți), An. XI 1940 fasc. 18—cu articole de Gh. Bogdan-Duică, Eminescu, Al. Epure, V. Alexandrescu, Dr. Const. D. Samson, Aug. Z. N. Pop, Leca Morariu, Octavia Lupu-Morariu și Elena Popescu.